Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 6 май, 1976 шу. • № 56 (5283). • Мах 2 кеп.

Сийлен Доска

Общественни хьайбаш Iангара доахилга дика вIаштIехьдаккхара, хьайбай продукташ дукхагIа яхаран кийчъяран 1975 шера 1 октябре денз 1976 шера 1 мае кхаччалца лелаяьча социалистически яхьа итоташ яьй. КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома решенегIа белгал а яь, республика газеташ тIарча Сийлен Доска тIа дIаязъяьй социалистически яхье котало яьккха

РАЙОНАШ:

Наурски
Назрановски
Ножай-Юртовски.

СОВХОЗАШИ КОЛХОЗАШИ

Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIа совхоз;

Назрановски района «40 лет Октября» яха совхоз;

Ножай-Юртовски района Гагарина цIерагIа колхоз;

Шалински района XX партсъезда цIерагIа колхоз;

Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз;

Наурски района «Терский» совхоз;

Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз;

Грозненски района «Юбилейный» яха совхоз;

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ

Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза хьайбаш леладу ферма;

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза № 2 йола шурий ферма;

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 3 йола шурий ферма;

Урус-Мартановски района «Урус-Мартановский» совхоза шурий ферма;

Грозненски района Гикаловски ОПХ шурий ферма;

Сунженски района «Ассинский» совхоза шурий ферма;

Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза жаIуй бригада (воккхагIвола жаIу С. Шайхаев);

Шелковской района «Шелковский» яхача племзавода жаIуй бригада (воккхагIвола жаIу Н. Эсмухамбетов);

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза № 2 йола шурий ферма;

«Родина» яхача совхоза шурий ферма, г. Грозный;

Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза № 1 йола шурий ферма;

Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза № 5 йола шурий ферма;

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза жаIуй бригада (воккхагIвола жаIу Э. Хамидов);

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

Абубакаров А. — Советски района «Ленинский путь» яхача совхоза скотник.

Абдулкадырова Х. — Гудермесски района «Гудермесский» совхоза доярка.

Акбернова А. — Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза доярка.

Алгарханова А. — Ножай-Юртовски района Гагарина цIерагIча совхоза IаьсийлелаДер.

Арсанова А. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза Iаьсийлеладер.

Астамирова М. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка.

Бакаева Л. — Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза Iаьсийлеладер.

Гагиева Б. — Назрановски района «Назрановский» совхоза доярка.

Героева Ф. — Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча совхоза доярка.

Даурбекова З. — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза доярка.

Дикиева З. — Грозненски района Старо-Юртовски птицефабрика птичница.

Демьянова А. — Грозненски района «Грозненский шурий» совхоза свинарка.

Дюсембеков К. — Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза жаIу.

Исраилова К. — Шалински района «Южный» яхача совхоза доярка.

Ичиева Б. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка.

Кульбака А. — «Родина» яхача совхоза доярка, г. Грозный.

Лялин И. — Шалински района «Шалинский» совхоза свинарь.

Магомадова З. — Грозненски района Гикаловски ОПХ доярка.

Мансеева А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка.

Овчинникова Т. — Сунженски района «Ассинский» совхоза доярка.

Парашина А. — Гудермесски района «Джалка» яхача совхоза доярка.

Самбиева Б. — Урус-Мартановски района «Урус-Мартановский» совхоза доярка.

Сираждинова Б. — Грозненски района «Юбилейный» совхоза доярка.

Слюсарева П. — Наурски района «Советская Россия» яхача винсовхоза доярка.

Талаева М. — Веденски района Кирова цIерагIча колхоза Iаьсийлеладер.

Темирбулатова П. — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза доярка.

Тутакова Х. — Ачхой-Мартановски района «Ореховский» совхоза доярка.

Хатаева А. — Гудермесски района «Восточный» яхача винсовхоза доярка.

Худомяс Л. — Грозненски района «I Мая» яхача колхоза Iаьсийлеладер.

Цуберо М. — Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза доярка.

Шахтамирова Т. — Наурски района «Авангард» яхача винсовхоза доярка.

Юнусова Р. — Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоза доярка.

ТХА КЪАХЬЕГАМА РАПОРТ

Май сийна шерра яьржа хиннача социалистически яхье башха-дика толамаш даьхад тха районерча юрта боахама къахьегамхоша.

26 апреле, дикагIча агротехнически хана, коартолаш шоаш дIайийна баларах рапорт делар «Экажевский» совхоза болхлоша. ПланагIа 525 гектар йолаш 528 гектара тIа дIайийнай «Лорх» яхача фух йола башха коартол.

Коартолаш дIаювча белгалбаьнна дика къахьийгар Социалистически Къахьегама Турпала Албогачиев АртагIа, Аушев Юсапа, Угурчиев Iамирхана звеношкарча болхлоша.

Ханага диллача, цIаккха а ца баьккхача тайпара боккха толам баьккхаб тха района боахамашкарча хьажкIаш лелаераша а. 30 апреле массанахьа а йистебаьлар ялата юв хьажкIаш дIайийна. ПланагIа 3550 гектар йолаш уж дIайийнай 4900 гектара тIа.

ХьажкIаш дIаювча къаьстта хьинаре къахьийгар «40 лет Октября» совхозерча Гелисханов Юсапа, Даурбеков Яхьяй, Кодзоев Бахьаудина, «Назрановский» совхозерча Хачубаров Хьадиса кулгалдеча звеной механизатораша.

Ханнахьа дIайийна яьккхар шекара свеклаш, генараш, доакъара баьцаш, кхьйола хIамаш. ХIанз тха механизатораш силоса лаьрхIа хьажкIаш дIаювш ба. Уж 3500 гектар дIаеза цар. ХIаьта хIанзле дIайийнараш 3000 гектар гаргга я. Силоса юв хьажкIаш укх денош дIайийна баргба механизатораш.

М. КОТИЕВ,
Назрановски райисполкомерча юрта боахама производственни управлене начальник.

В. Н. МАЙДЕБОРНА РСФСР IИЛМАИ ТЕХНИКАИ ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Мехкдаьтта промышленность дегIайоалаеча доккхий гIулакхаш карагIдувлари Iилман тохкамаш дареи мехкдаьтта доаллача моттигашка из хьадаккха кийчо еча проектировани яреи даькъе дуккхача шерашка беркате болх бари бахьан долаш РСФСР **Iилман техникаи заслуженни деятель** яха Сийлен цIи лойла технически Iилмай доктора **Майдебор** Василий Николаевича — мехкдаьтта промышленноста Къилбаседа-Кавказа паччахьалкхен Iилма-тохкамеи проектни института отдела заведующоа.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.
Москва, 19 апрель 1976 шу

Р. Я. ЭЛЬМУРЗАЕВАНА, Н. Е. КАЛИНИЧЕНКОНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашка беркате журналистски болх бари общественни вахаре хьинаре дакъа лацари бахьан долаш Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Эльмурзаева Роза Якубовнана — телевидене Грозненски студе диктора.

Калиниченко Николай Емельяновича — «Грозненский рабочий» яхача газета редакце собкора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный
4 май 1976 шу

И. В. ТАТАЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ИСКУССТВАЙ ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА
ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Документальни кино даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувлари общественни вахаре хьинаре дакъа лацари бахьан долаш «Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель» яха Сийлен цIи лойла пов. **Татаев** Илос Вахидовича — телевидене Грозненски студе кинорежиссера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный
4 май 1976 шу

Л. У. АУШЕВАНА, Г. Е. ТКАЧА, Х. Х. ХАСМАГОМАДОВНА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР
ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА
ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Кепайоазони телевиденеи даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувлари общественни вахаре хьинаре дакъа лацари бахьан долаш «Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика культура заслуженни болхло» яха Сийлен цIи лойла:

Аушева Лейлихан Умаровнана — телевидене Грозненски студе йоккхагIйолча редактора.

Ткач Григорий Ефимовича — «Грозненский рабочий» яхача газета редакце письмойи оргмассови балхеи отдела заведующоа.

Хасмагомадов Хамид Хасмагомадовича — «Ленинан некъ» яхача газета редакце воккхагIволча корреспондента.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный
4 май 1976 шу

ЛЕНИНСКИ
ПРЕМЕ
ЛАУРЕАТАШ

БАЛХА СПЕЦОВКАШ ЮВХА IИЛМАХОЙ

Тха Туле хила дийза хургдац шун? Из-м хьисапе а дацар. Тульски Левшах дола дувцар, бакъдар аьлча, шоана довзаш хургда. Пхьарий город я Тула, хIаьта из цун сийле тIа-тIа чIоагIагIа айлуш а латт.

Укх тIеххьарча шерашка эрсий къаьнарча города «послужной спискана» юкъе кхы цхьаькха а сийлахьа оагIув язъяьй — феррованади доаккха ший тайпара производство йиллай укхаза. Массехк дош аргда аз аьшки ванадии вIашагIа а эдаь хьаьхча цу сплавах. Бакъдар аьлча, аьшк увш хиннаеццаре дикагIа яр, хIаьта а, фу дергда. Ванади IалаьмaTE чIоагIа эшаш да металлургена. Кхыметтел кIеззига теха а из болатах техача геттара чIоагIду цо из, къаьстта а шовтзкъе итт градус шелал цунга атта лоалуча Къилбаседен хьалашка. Укх тIеххьарча ханналца феррованади доаккхаш алхха цхьа производство яр вай мехка — Урале, хIаьта хIанз мел эшача метте кхоачам булацар цунга, цу тIа а ванади эшаш металлурги меттел, халкъа боахама дуккха кхыдола доакъош а хилча.

Цо, уральски, производства, дукха хьовзамаш ду доми газаши феца хьал а ухийташ. Цудухьа кердача производства проект оттаеш хиннача Iилмахоша тигадац ванади даккхара къаьнарча «классически» технологех пайда эца, доазол дехьа лелаеш из яле а. Вай воай, советски технологи кийчйир. Цун белгалагIа йола оагIув я Тула малхбоалехьарча йистаца йиллача кердача производства городе бахача наха цхьаккха хьовзам ца беш хилар. Дом укхазара гIетташ бац, хIана аьлча Iохьаш йолча доменни шлака тIа хий дотт, тIаккха дIахо ерригa процесс «тIаьда» йолаш чакхйоал. Цхьаккха тайпа зуламе хIамаш чукхувсац Уту яхача моттигерча хи чу а, хIана аьлча чугIолла гобоахийташ пайда эц производстве хих.

Цу дерригача хIамай а хIаьта иштта керда производство ханал хьалха проектни низага кхачара а чIоагIагIа мах баьб КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои из хьаьрий группана В. И. Ленина 106 шу дузача диймахьа 1976 шера Ленински преми яларца.

Царна юкъе ва Шишханов Солсабика Тамерлан. Из гIалгIа ва, 1937 шера город Орджоникидзе ваьв. Алма-Ате дийшад. 1959 шера цига йистеяьккхай цо Казахски горно-металлургически институт. Къона инженер Туле дIахьожаву, Новотульски металлургически заводе болх бе. Укхаза Iимерза тIа а ийца, ший специальностагIа порошокий цехе хьожавир из. Из керда производство яр, цудухьа ший говзал ма-ярра хьахьокха торо хилар Тамерланага.

— ДIахьажал шоай из мел сиха лакхвеннав, — яхаш белгалдоаккх кадрай отдела начальника, — мастера помощник волаш дIаволавенна из дукха ха ялалехьа цеха воккхагIвола мастер хилар, цул тIехьагIа цеха начальника заместители диъ шу даьннача гIолла начальники хиннав.

Цу ханна металлурге даькъе къаьстта ший тайпара предприяти — цун опытни база а хинна дIаэттар Новотульски металлургически завод. Цу гIулакха дукха хIама даьд воккхагIволча советски Iилмахочо-металлурго И. П. Бардина.

Къона инженер Т. С. Шишханов IалаьмaTE чIоагIа кхетам болаш саг хилар хоа а денна, «Iилмана юкъе дIачувуг» из. Цу хана заводской цехашта лалла Тульски лаьттан тIа бIы боллаш яр горни металлурге Центральни Iилма-тохкама института филиал. Солсабика Тамерлан, ший массаза а доаллаш долча хьинарца, Iилман балхах чувол. IалаьмaTE боккхача лоархIамеча темах лаьца цо даьча тохкамех кандидатски диссертаце лард хилар. Цул тIехьагIа кердача техника дешашта йолча группа кулгалхо хул Солсабика Тамерланах.

1974 шера Новотульски металлургически завод хийца а хийце хьаю Iаьржача металлурге эггара хьалхара «Тулачермет» яха Iилма-производственни объединени. Цунна керте эттар къона профессор, технически Iилмай доктор Анатолий Иванович Манохин.

Цу хана хьалъе йолаш яр феррованаде цех. Укхаза чакхъякха езаш яр цу производства керда технологи а. Института лабораторешка деча опытни балхех дола къамаьл ше да, феррованади доаккха керда дукха тоннаш тергйола производство сихха болх бе а йолаялийта, из караерзаярах деш дар кхы да. Лоацца аьлча, феррованади даккхара деша цу хьалашка бехктокхамеча керттерча специалиста гIулакха тIа вахийта саг хоржаш вар. Юххера а Солсабика Тамерлана тIасецар уйла. Цу ханале цо дикагIча оагIорахьара вовзийтавар ше, хьакьекхар ше производственни коллектива кхетаме организатор а талант йола къона инженер а хилар.

Феррованаде производствага болх байта беза ха дIайолаелар. Укхаза а яр ший башхало. Массаза а керда производство хьалъераши вIашагIйоллараши алхха уж гIулакхаш кхоачашдеш йола организацеш я! хIаьта заказчик царна тIахьожам лоаттабеш хул. Из «классически» схема хьатIа ца эцаш йитар. Болх бе йолайолийтача комплекса начальникалла эттар НПО генеральни директор А. И. Манохин. Цо вIаштIехьдаьккхар юххьанцарчунгара дIайолаяь керда производство технологически доакъой хьисапе дIателга. Шоай аргIанарча корпусера гIишлонхойи монтажникаши кхоачаш арабаьннаб а алалехьа агрегаташта хьалхашкара моттигаш дIалувцар эксплуатационникаша, балха хьалашка тохкам бе болалора уж оборудованена.

Циггача хьагучаьлар керттерча специалиста тIехъяьнна йоккха говзал. Цо нах а Iомабора, дукхагIа йолча хана царца цхьана ше а Iомалора, хIана аьлча цул хьалхагIа довзанза хинна хIамаш дукха даьхьар кердача технологе. Цхьайолча участкашка халача хьалашка болх булацар оборудованега. Мехкарча дуккхача проектни институташца бувзам тасса безар, вIаши дага а дувлаш къестаде дезаш дар чоалхане, царна духхьашха хьалхашка этта дукха декхараш.

ЛеррагIа, Iилман методика наькъаца дIайоахар «мела моттигаш» сихлуш а тоалуш а йоагIар производство. Юххера а, керда, 1976 шу долалуш хьатIаэттар дог гIоздоаккхаш дола денош — проектни низага кхаьчар арахеца продукци.

КПСС XXV съезда накъадаха кийчлуш хиннача кердача цеха болхлоша лаьрхIар цунна совгIата планал совгIа феррованади даккха. ХIаьта из шоай декхар цар кхоачаш а дир. Оттабаь хиннача маьхал итт сом лохбелар хьалхарча квартале продукце тонн арахецарга бода мах.

ХIаьта 1975 шерарча Ленински преме лауреатий Л. И. Манохиней Т. С. Шишхановеи, укхаза царех ма-аллара, балха спецовкаш ювхача цу Iилмахой, керда, кIоарга уйлаш я. 1980 шерале шозза боккхагIа хилийта лерхI цар производства юххьанца хинна проектни низ.

В. КАЗИМИРОВ,
«Коммунар» яхача газета болхло.
г. Тула.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС Центральни Комитето оцам баьб «Къахьегамхой письмошца беш бола болх КПСС XXV съезда решенешка хьежжа дIахо эргабаьккха оабара хьакъехьа». КПСС ЦК-ас раьза хинна белгалдаьккхар, КПСС XXV съезд кийчъярой чакхъяккхарой къахьегамхой политически балхеи хьинар чIоаггIа айдаь хилар, хIаьта из иштта хьахьекхар съездеи КПСС ЦК-ан цIерагIа предприятей, колхозий, совхозий, учреждeней, организацей коллективашкареи къаьст-къаьстача советски гражданашкареи ихача дуккхача письмоша, телеграммаша, къахьегама рапорташа. Цу юкъа съездеи КПСС ЦК-ан цIерагIа 600 эзар совгIа письмой телеграммей евай, IалаьмaTE дукха письмош даьхкад моттигерча партийни органашка.

КПСС XXV съездо чIоагIа уйла тIаяхийтар къахьегамхой письмошта, «миллионаш болча къахьегамхой йоккха энтузиазм, коммунизм хьалъеш йоаллача сийлахь-йоккхача, низ болча держава беттaлу пхьа» (Л. И. Брежнев) хьахьокхаш йолча, нахерча парте бувзама формех цаI хиларах тарра цар боккха общественно-политически лоархIам белгалбаьккхар. Съездо белгалдаьккхар, письмош дукхагIа ахарой цар чулоацамой советски наьха сакхетам тIа-тIа лакхлуш, цар общественни хьинар айлуш, политически кхетам боккха хилара, социалистически Даьхе дIахо тоаялара дас санна йоакхо еш хилара, Коммунистически парте политикана шеко йоацаш тешаме хиларах цун ленински никъ хьаллоацаш хиларах тешал делга.

Укх тIеххьарча шерашка дикка хувцамаш хиннад центральнии моттигерчеи организацешка ухача къахьегамхой письмой чулоацамах маIанах юкъе. ДукхагIа хиннад еррига партенеи еррига паччахьалкхеннеи лоархIаме дешаш Iеттадеш, чурчеи арахьарчеи политика даькъе парте тIайню лоархIамегIара решенеш чакхйоаха мероприятеши къоабалъеш а ма-ярра а хьаллоацаш хилар хьахьоккхаш дола, хаьдда, корта бола общественни производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра, долаш дола кхоачамбоацараш сихагIа дIададахара тIаерзаяь предложенеш телаш, дикадар могадеш дола письмош. Письмой автораша тийнача дуккхача предложенеех пайда ийцаб КПСС XXV съезда материалаш кийчъеча хана, цун документаш тIа хьахьекхай, лоархIамегIча могадерашкеи хетарашкеи хьежаб КПСС ЦК, уж теркалду социалмаш кийчъеча, уж кхоачашдара тIахьожам лоаттабеча хана, кулгалдеча органий практически гIулакхаш чакхдоахача хана.

КПСС XXV съезд кийчъечеи чакхйоаккхачеи, 1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара Керттерча лостамий проект дерригача халкъо ювцача хана къахьегамхой письмошца болх беш Iоаяь опыт къахьегамхоша письмошкеи къамаьлашкеи дувцачунга хьажар вIаштIехьдоаккхилга массе метте тоадар духьа шерра дIайоаржаеи пайда эцеи йоагIаш я аьнна хет КПСС ЦК-ана.

Цунца цхьана КПСС ЦК-ас иштта белгалдаьккхар гражданий письмошца беча балха тIеи уж тIанйбелга вIаштIехьдоаккхачеи доккхий кхоачамбоацараш хилар а. ХIанз а тIехьа моттигаш нийслу предложенеш, дехараш, жалобаш къестаеча хана цар терко ца еш, уж бе-башха ца хеташ йола моттигаш. Цхьаболча партийни, советски, боахама органий кулгалхоша бе боагIача тайпара общественно-политически терко яц цу лоархIамеча балха, талмастта леладу из кхоачашбелга, дуккхача организацешка доагIар дизза хьадехац кадрашкара къахьегамхой письмошка бокъонца а шоай ханнахьа а хьажара хьалхара. Моттигаш я корта болаш дола гражданий дехараш дош ца хетачох дуташ, хIаьта из баьхан долаш цIаьхка а лакхе латтача организацешка жалобаш язъе езача кхоачабу уж, бокъо йоацаш тIехьадоах къаьст-къаьстача письмошка хьожилга.

Социалистически демократи леррагIа дегIаухача, цахацара парте бувзам чIоагIлуча хьалашка тIа-тIа боккхагIча лоархIаме хул аьнна хет КПСС ЦК-ана къахьегамхой письмошца беш бола болх дIахо тоабелга, цун формаши методаши КПСС XXV съездо дIадийхарашка хьежжа ма-могга эргайоахаш тоаелга.

Союзни республикай компартей ЦК-ашта, парте краевой, областной, окружной, городской, районни комитеташта, союзнии автономии республикай министрий советашта, къахьегамхой депутатий моттигерча советий исполкомашта, министерстваштеи ведомстваштеи, профсоюзнии комсомольски органашта, предприятей, организацей, учреждeней, колхозий, совхозий кулгалхошта тIадиллад къахьегамхой письмошца беш бола болх дIахо тоабелга Iалашдара дайза даргдоацар дар, цу хана парте XXV съезда решенешца, новкъоста Л. И. Брежнева КПСС Центральни Комитета Отчетни доклада тIеи съезд дIакъовлача хана даьча къамаьлацеи хьаоттаяьча положенешцеи декхарашцеи бокъонца хьалхле а лелаеш. Къаьстта уйла тIайохийтийла КПСС XXV съезд кийчъечеи чакхйоаккхачеи юкъагIа Iоаяь письмошца беча балха дикка опыт дIачIоагIъяра, дIайоаржаяра, дегIайоалаяра, къахьегамхоша тийнача предложенеех царна ловреха экономикеи культурей дегIаккхувлара планаш толаме кхоачашъяр духьа практически гIулакхашка дикагIа пайда эцара.

ДIахо йодача хана къахьегамхой письмошца беш бола болх эргабоахаш тоабеча лоархIаме моттиг дIалаца еза шерра боаржабаь беча политико кхетама балхо, партеи паччахьалкхенеи чурчеи арахьарчеи политика хьакъехьа бахача нахага ший ханнахьа беча хоамо, боахами культурей дегIаккхувлара декхараш дIадовзийтаро, советски законашта пропаганда яро, бахача наха правови кхетам лулга тоадаро.

КПСС XXV съезда цIерагIа даьхкача къахьегамхой письмошца беш бола болх оттадаьча декхарашка хьежжа 1976 шера 1 июль хьатIакхачалехьа чакхбоаккхалба КПСС ЦК отделаша, союзни республикай компартей ЦК-аша, парте крайкомашеи обкомашеи, цар оттадаьча дешашка уйла тIаяхийтаи массе оагIорахьареи хьожилга Iалашдолда, пайда дикагIа эцалба гIулакх тоадараи долаш дола кхоачамбоацараш дIададахараи тIаерзаяьча болхлой, колхозхой, инженерийи техникийи, Iилман культурай болхлой предложенеехи царна ловрехи.

Партийни, советски, профсоюзни, боахама органаша къахьегамхой письмошца болх бара ленински принципаш леррагIа чакх а йоахаш, хан-ханнахьа тохкам болба гражданаша письмошцеи къамаьлашцеи дувцарашка хьожилга вIаштIехьдаккхара хьакъехьара решенеш мишта кхоачашъю хьожаш, лира тIахьожам оттаболба уж кхоачашъяра, цунца дувзаденна дола дешаш дувцалда партийни комитетий пленумашкеи бюрошкеи, къахьегамхой депутатий Советий сессешкеи исполкомашкеи, министерствайи ведомствайи коллегешка, партийно-советски актива отчеташка ладувгIалда. Заявленеш къестаеча шерагIа юкъоувзийла из. Балха практикана юкъедоаладолда хьауха письмош хаддаза комплексно Iомаделга, цар анализ яра ларда тIа яиза яргIоаца, карарчеи дIахорчеи декхарашца ювзаенна йола выводаш йойла. Центральнии моттигерчеи организацешка, учреждeнешка, предприятешка гражданаш шоаш тIанйбелга дIахо тоадара де дезар долда. Хадданза йоакхо йойла управлене аппарата балха культура лакхъяра, хIара письмо къоастадеча хана терко йойла, сакхуваш; принципиальни, корта бола никъ лелабергболча, нах шоаш а царна хетараш а яхараш а лоархIаргболча уйланца кхерашта кхетам балара.

Партийни, советски, боахама органаша лира бехк беш дола гIулакхаш чакхдоахалда къахьегамхой письмошца болх бара оттаяь порядок телхаеш, царга хьожача хана формально-бюрократически никъ лелабеш болча лакхерча гIулакхаш тIарча наьха хьакъехьа, шоай ханнахьа теркалдолда кхоачамбоацарийи бокъо йоацаш леладерийи хьакъехьара критически хоамаш, каст-каста вIаштIехьдоахалда хаьдда жалобаш къоастаяра уж хьаяхжийтача моттигашка дIаухилга.

Партийни, советски, боахама органаш, предприятей, организацей, учреждeней, колхозий, совхозий кулгалхой декхарийла ба къахьегамхой письмошка, массаза а яхар мо, цхьан беттал тIех гоа ца деш хьажа; предложенешкеи дехарашкеи хьажарах хьахиннарий хьакъехьа письмой авторашка ший ханнахьа хоам бе.

Центральнии моттигерчеи газетийи журналийи, телевидене а радиовещане а редакцеша каст-каста кепадетталда къахьегамхой письмош, царех лаьца чакхдаьхача гIулакхий хьакъехьара хоамаш, редакционни почта анализ ярах хьахиннарех таханарча темана чIоагIагIа эшаш йола материалаш кийчъяри наха дIайовзийтари духьа хийцца пайда эцалба, шерагIа дувцалда гражданий письмошцеи къамаьлагIа яьча заявленешцеи бу болх вIаштIехьбаккхара дешаш, къахьегамхоша язъе йоагIаш язъяь жалобаш къоастаяра бюрократизми волокитеи лелаеш йола моттигаш дIайовзийтийла наха.

КПСС ЦК-ас къоабалъяьй газет дешарий письмош а хIаьта иштта царга хьажарах хьахиннарий хьакъехьара материалаш а хаддаза кепаеттача «Правда» яхача газета редакце балха опыт.

ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Селхан Грозне хилар кепайоазон Денней радио Денней хетаяь торжественни собрани. Из хьайиллар КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова.

Гулбеннарашта хьалхашка доклад йийшар республика журналистий Союза председатела Д. К. Безугле.

Цул тIехьагIа НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова совгIаташ дIаделар дика къахьегарца белгалбаьннача журналисташта.

Торжественни собране дакъа лаьцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова, КПСС обкома секретара М. А. Керимова, республика Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела **С. Н. Кожуховске.**

КПСС XXV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ—ВАХАРЕ

Тха дуккхача къамех латтача, керттерча даькъе кхалнаьха коллективо дег тIара хьал а лаьца кхоачашъеш я КПСС XXV съезда исторически решенеш. Съезда материалаш йизза я советски саг массе оагIорахьара дегIаахаран цун хьал - торо тоаяран лостам болаш парте еча йоакхонах.

Агитатораша, политинформатораша, лектораша, пропагандисташа, уж веррига 72 саг ва тха фабрике, шоай керттерча декхарех цаI лерхI съезда идеяш хIара сагага дIакхачийтар, балха овсарле кхы а лакхагIа йолаш продукце дикал, кхом бара режим дагакхоабаш къахьегара уж оарцагIбахар. Парте сийлахьйоккхача форуме дакъа лоацаш хилар тха коллективэ викал — Орцханова Ахьмада Зоя. Из цIакхаьчача фабрика болхлой митинг хилар. Берригача къахьегамхой дог тохадолийташ къамаьл дир Зояс съезде шийна бIаргадайначох, хезачох лаьца. Къахьегамхоша дукха хаттараш дир цунга.

Кхетадеш да, КПСС XXV съезда решенеш хьинаре къахьегарца мара кхоачашъюлург ца хилар. Цудукъа къахьегамхой хьинар оарцагIдаккхара, цар сакхетам лакхбара тIаберзабаь хила беза наха юкъе бола идейно - политически болх. Тхоай партийни организацена хьалхашка латтача декхарех керттерларех из лерхI оаха. Идейно - политически болх массехкача лостамех чакхбоах партбюрос: съезда материалаши цар коллектива хьалхашка увттаду декхараши кIоаргга дIадовзийтар, уж кхоачашдара оарцагIбахар, наха интернациональни, атеистически, патриотически кхетам балар.

Идеологически балха, тха хьалхарча, керттерча декхарех цаI да дына духьалара пропаганда, гIулакх кIоаргга довзаш, кхетамца вIаштIехьяьккхар. ЦаI-ах эзар саг ва фабрике болх беш. Йиъ района 17 юрташкара нах ба уж: Назрановски, Сунженски, Малгобекски, Къилбаседа - ХIирий автономни республика Пригородни районаш кара кхалнах.

Царна юкъе беча кхетама балха дикагIа йола форма хилара тарра белгалъяьннай беседаш. КIира шозза лаьрхIа оттаяьча тематиках цехашка, участкашка, бригадашка, сменашка болх беш 26 агитатор ва. Царех 18-ие дына духьаларен интернациональни кхетам лу. Цар еча беседай тематика укх тайпара хул: «Бераштa дына духьаларен интернациональни кхетам балара бола наьна «лоархIам», «ЙоIа ираз цун шийна бе доал», «Шийна вахара да хила еза йоI», «Къахьегам — сага вахаре лараз», «Марксизм-ленинизм — даим бахаргбола хьехам», «Ды — халкъашта юкъерча доттагIала моастагI», иштта дуккха кхыяраш. Дына духьалара кхетам балара дика воспитателаш шоаш хилара тарра белгалбаьннаб коммунисташ Салтамаков Махьмад, Толдиев Иван, Даурбекова Дина, Орцханова Зоя, иштта кхыбараш.

Фабрика партийни организаце собране яьча решене тIа беррига коммунисташ декхарийла баьб дына духьаларча темаех нахаца къамаьл де. Цу хьакъехьа къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат заправщица Барахоева Затии, инженер Никулина Зоян, цеха начальник Хаматханов Махьмади. Болхлошца индивидуальни болх а чакхбоах.

Къахьегамхошта дына духьаларен интернациональни кхетам балара болх айхха бувзабенца бу оаха къахьегама кхетам баларца, наьха сакхетамаш хьинари лакхдарца. ТIехь - тIехьагIа дуккхагIа дIанийбу мехкарий парте мугIарашка. Фабрика комсомольски организаце учете 185 комсомолеци партийни учете 60 коммунисти ва. Дуккха ха йоацаш КПСС XXV съезда болх беш хиннача деношка КПСС членалла дIайицар производстве хьалхле лелаю швея Султыгова Фатима, Халухоева Люба, вязальщица Дарсигова Диба, контролер Эльджаркиева Мадина. Иштта айлуш латт тха мехкарий къахьегама хьинари цар сакхетами.

Съезда хьалхарча деношка яьржача социалистически яхье коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яьккхар 155 саго, 50 саг 1975 шера социалистически яхьа хьалхле лелаераш хилар. Съезда сийна яьржача яхье дика къахьегарца белгалваьлар 245 саг. Тха хьинар доля актив а низ а ба из.

Коммунистически сакхетам болаш кахьегамхой кхебеча доккха дакъа юкъеккхуь тхо долча хьалха латтарашен наха юкъе лоархIаш, сий деш болча нахен. Цигар масал эцийт оаха кхычарга а. Уж ба Ленина орден лелаю швея Сакалова Миновси, КПСС XXV съезда делегат мастера гIонча Орцханова Зоя, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат заправщица Барахоева Зати, коммунисташ контролер Еськова Валентина, тIемен къахьегамен ветеран Резенькова Евдокия, Салтамаков Махьмад, иштта кхыбараш. Болхлошта юкъе индивидуальни болх лелабу 22 наставника.

Укх шера библиотека йиллай фабрике. Укхаза вIашагIъеххай атеистен пропагандистен уголокаш.

Основовязальни цехе «Горянка», «Вай кхалнах», «Даьхелорасш» яха стендаш яьй комсомольцаша. Мичча хана деша керда газет, журнал хургдола ЦIе уголок яьй.

Фабрика художествении самодеятельноста кружоке дакъа лоацаш я 40 йоI. Царна юкъе къаьстта хьинаре дакъа лацарца, артистически говзал лакха хиларца белгалъяьннай Эльджаркиева Рая, Пугоева Аза, Кокорхоева Роза, иштта дуккха кхыбараш. ХIанз май бетта хургдолча республикански хьажарга кийчлуш я тха художественни самодеятельность

Политически экономически просвещене тайп - тайпарча кружокашка 400 гаргга саг деша вагIа тхо долча, 355 кхалсаг сайрийнарча юкъерча школе, 45 саг заочно техникумашка, вузашка деша вагIа. 1976 шерен ерригача пятилеткан план ханал хьалха кхоачашъяра тIехь яьржача социалистически яхье дакъа лоац эзар саго.

КПСС XXV съезда решенеш хIара болхлочунга дIайовзийтара хIанз шийна керттера теркам тIабахийтаб партийни организаце. Цу балха беррига шоай низ, хьаькъал, говзал тIайохийт коммунисташа. Коллектива советски патриотизма, социалистически интернационализма кхетам балара, наьха сакхетам лакхбара дуккхагIа терко а еш чакхбоах оаха из болх.

Б. ГАГИЕВ,
Назрановски трикотажни фабрика партбюро секретарь.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. Чуйнна буллаш латт Байкало-Амурски магистрала малхбузехьарча участкера никъ.

Лена яхача станце хьалъеш латт индустриальни база, складаш, гаражаш, автомастерскеш.

Усть-Кут-Таюра яхача участке болхлой поездаш йолаеннай. Таюре кхаьчай халкъбоахама мухь а бахьаш яьхка эзараш вагонаш.

ХIанз гIишлошъераш дIахо къилбаседенгахьа болх: лаьтта тоссаш никъ булла моттиг кийчъю, рельсаш Iоехк, искусственни сооруженеш хьалъю.

СУРТА ТIА: гIишлои материалий склад хьалъеча каркас вIашагIйоллаш латт.

Э. Брюханенко сурт.
ТАСС фотохроника.

ЭСТОНСКИ ЭКСКАВАТОРАШ

КПСС XXV съезд хьаеллале хьалхxагIа эстонски газеташа кепатеха арадаьккхар СССР 50 шу дизара цIерагIча Таллински экскаваторни завода («Таллэкс») Къахьегама ЦIеча Байракха орден яларах дола Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Предприятена из деза совгIат деннад, Указа тIа белгалдоаккхаш ма-хиллара, «балха овсарле лакха йола керда мелиоративни машинаш караерзаярахи цхьатарра дуккха хьаелга вIаштIехьдаккхарахи, нийслагIча пхе шера плана задaнеш толаме кхоачашъярах».

Сево аьттув баьккхаб уж толамаш даха?

Эстонски лаьтташ леладераштa массаза а новкъарле еш хиннад ушал йола лаьтташ сов дукха хилар. Хьувкъам лакхбар духьа къовсам лоаттабара мелиоративни техника эшар. 1956 шера юртбоахама техникана ремонт еча завода конвейер тIара Iояьлар мелиоративни балхашта лаьрхIа эггара хьалхара экскаватор. ХIаьта соахка шу чакхдоалаш йоккха къахьегама котало езъеш яр «Таллэкса» коллектив: 20000-лагIа машин арахецар. Алхха цхьан нийслагIча пятилетке ушал йола ши бIаь эзар гектар совгIа лаьтташ докъадаьд Эстонски ССР-е.

Заводе каст-каста боагIаш хьаьщий ба доазол дехьарча фирмай викалаш. Из тамаш яц: дунеи тIа лаьттачца болх беча агрегаташта юкъе таллински машинаш ераша лоаца дакъа 25 процент ма - дий Хьаьшаша каст - каста хаттар ду: мишта вIаштIехьдаьннад шун балха овсарле лакха йола мелиоративни машинаш арахеца?

Тахан вай мехка дуккхача предприятешца ювзаенна я Таллински экскаваторни завод, цигара ух цунна бедали тайп - тайпара материалаши. Цхьабакъда материально-технически Iалашо из хинна Iац. Мелиоративни техника хьаяра баьча Iилма - тохкамеи проектнии балха тIа эстонски специалисташта новкъостал даьд, хIанз а ду Ленинградеи Киевеи, Москваи а Красноярска а конструктораша. Иштта цхьана гIулакхаш леладар бахьан долаш хIанз арахецача ЭТЦ-202 А яхача экскаватора, пайда эца йиш я лаьттап тIехе мичча бесса яле а, цу цхьан хаппа керамически санна, иштта пластмасса а древнажни а турбаш 2,3 метр кIоарга Iочуйохкилга Iалаш а деш.

«Таллэкса» машинаша тахан болх бу дерригача социалистически мехкашка, царех цхьадарашка, масала Чехословакеи Польшеи болх беш я предприяте консультационни пункташ. Моттигера специалисташ Iомабу цига таллински экскаваторaш тIа болх бе..

Владимир ВЕЛЬМАН.
АПН корреспондент.

Оаха яздаьчун лерагIа

Укх шера 23 марте арадаьннача «Сердало» газета тIа «ХIанз а кийча бац готага» яхаш кепа техача статья тIа гучадаьха кхоачамбоацараш хинналга бакъдеш хоам бу КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара П. Кащеева.

«Алханчуртский» совхоза цхьоалагIча отделене рейд еча дийнахьа (укх шера 20 марте) кхоачамболлаш дика вIаштIехьдаьха хиннадацар техникана ремонт яра балхаш. Цул совгIа цу отделене техника тоаелга лерттIа ца лелилга белгалдоаккхаш статья араяьлар укх шера 6 марте «Ленинское знамя» яхача Малгобекски районерча газета тIа а.

Техника тоаяра болх хила ма-безза вIаштIехьбаккхара ший ханнахьа йоакхо яь ца хиларах, кхыдола кхоачамбоацараш нийсдалийтарах «Скотопром» треста балансови комиссе соцамах балхара мукъабалийтар «Алханчуртский» совхоза керттера инженер З. Д. Кодзоеви цхьоалагIча отделене управляюши В. Цечоеви. КПСС Малгобекски горкома 19 марте хиннача бюро «Алханчуртский» совхоза цхьоалагIча отделене бIаьстан балхашка техника кийчъелга во вIаштIехьдаьха хилар дIа а хайташ партийни бехк бир цу совхоза директора.

КПСС Малгобекски горкомо газета редакцега хоам, бу кхашка болх бе йиш йолаш ха оттаще а района дерригача боахамашка кхашкара бIаьстан балхаш дIа а доладаь хьалхарча кхаь дийнахьа эзба аьха хиннача дерригача лаьтта макха баькха хинна хилар. Макха баькха боаллаше а бIаьсти юв культураш дIае йолайир. Районе массарел хьалха бIаьстан балхаш «Алханчуртский» совхоза цхьоалагIча отделене кхаш леладераша дIадоладир, хIаьта дикагIа йолча агротехнически ханашка чакхдоахаш а да. Районе массарел хьалха болабелар цу отделене механизатораш бIаьсти юв культураш дIае а. Дукха балхаш даьд района комсаш лелаеча совхозашка комсаш дIаювш а из культура дIае кийчо еш а

Укх шера шийтта хозрасчетни механизированни отряд вIашагIъеллай районе. ИттлагIча пятилетка укх хьалхарча шера шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдар духьа шерра социалистически яхь йоаржаяь, ерригa торонаш оарцагIъяьха къахьегаш я хIанз цу отрядий коллективаш.

ТАЛЛИН. М. И. Калинина цIерагIча электромеханически заводо арахецача продукцех 50 процент совгIа яр пачхаьалкхеи дикала Знак йолаш арахец. «Эффективностеи дикалеи пятилеткана — болхлочун тешам» яхача девизагIа болх бе яхь йоаржаьча предприяте коллективо лаьрхIад иттлагIа пятилетка чакхйоаллаш арахецаш йола продукци тIехдикача категорегIа хилийта.

Заводо арахецача продукцех 30—40 процент яр хIара шера эргайоаккхаш, товеш арахец. Чакхъяьннача пятилеткагIа из бахьан долаш 90 эзар миллион сом кходир. Керда тиристорни преобразователаши полупроводникови прибораши шерра пайда эцаш я вай мехка халкъа боахама дуккхача доакъошкеи доазал арахьеи:

СУРТА ТIА: йоккхагIйола инженер Линда Бариновай оператор Юрий Овтини кердача полупроводникови приборага хьожаш ба.

В. Рудько сурт.
ТАСС фотохроника.

Кхоана—радио Ди

МИЛЛИОНАШ БОЛЧА НАЬХА АУДИТОРИ

КПСС XXV-ча съезде шеьча доклада тIа Леонид Ильич Брежнева белгалдаьккхар, экономика, Iилма, культура, деррига общественни вахар дегIадоаладечара массови пропаганди информацеи средствай лоархIам дегIабена хилар. Цу дешаша, парте хIара денна еча йоакхоно кхы а чIоагIагIа низ чубоссабийна, дегаш уфаоттаду советски журналистий, гIоттаю цар политически уйлаш, совдоаккх хьинар.

Грозне хиннача кепайоазон Деннеи радио Деннеи хетаьча торжественни собране а белгалдаьхар кепайоазуо, радиовещани, телевидени вай мехка чIоагIа дегIаена хилар, цар общественни лоархIам, тайптайпарча совгIаташца белгалбаьхар дикагIа бола журналисташ, полиграфисташ.

Кепайоазон санна Iалаьмате боккха ба боахами культуреи дегIадоаладеча а керда саг хьалкхевеча а, хIаьта иштта буржуазни харцпропаганда духьала къовсам лоаттабеча а даькъера радио лоархIам.

Вай парти а советски социалистически паччахьалкхе а вIашагIъеллача, тIехдика журналисти публицисти хиннача Владимир Ильич Ленина «Къахат а ца эшаш дIа-юха дохьийташ къахьега а ца дезаш дола газет» да, яьхад радиох.

Дерригача дунеи тIарча адамлена дола доккха совгIат хила а хиннад эггара хьалха радио араяккхар. СССР Халкъий Комиссарий Совето 1945 шера 7-ча мае тIайийцаб радио Ди дездарах бола соцам. Из дар сийлахьча эрсий Iилмахочо Александр Степанович Попова дунеи тIа эггара хьалха радио чу гIолла къамаьл де йиш йола говзал араьяккха 50 шу дуъаш дола ди.

Радиовещани вай мехкарча ерригача районашка я. Вай республике болх беш я 120 эзар гаргга радио, дуккха эзараш радиоприемникаш. Грозне болх беш я ши радиостанци: РВ—23-и УКВ-и. ЦхьоалагIчи шоллагIчеи программех кхаь меттала (эрсий, нохчий, гIалгIай) деннеи буси итт сахьата къамаьл ду радио гIолла. Радиовещани я районашкеи йоккхача предприятешкеи болх беш. Цар дикка новкъостал ду партийни комитеташта, идеологически болх дикагIа вIаштIехьбаккхара.

Дикка дегIаенай укх тIехьарча шерашка телевидени а. Миллионаш телевизораш я вай мехка. Мехка дуккхагIа йолча районашка Москвера хьахьоккхача телевизионни передачашка вай хьийжа ца Iеш, гаьнна доазол араьха а хьеж. ТIехь - тIехьагIа ший моттиг дуккхагIа дIалоацаш дегIайоагIа бос бола телевидени а.

Вай Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой Москвера хьахьоккхача передачашка хьеж. Шин программах телевизионни вещани ю Грознерча телестуде. Республике радиоприемникел дуккхагIа я телевизораш. Денгара денга совъювл уж, дукхагIа хул царга хьежараш.

Цхьаккха а дезал бац е радиога ла ца дувгIаш, е телевизорга ца хьожаш. Из тамаш а яц. Вахар сакъердаме хургдаь кхыча тайпара. Радио а телевидене а керда хоам бу, хьаоал мехка а доазол арахьа а хинна хIамаш, хьа а хьокх хьа а юьц спортивни ловзарех йола репортажаш, ашарашца а иллешца а самукъадоаккх...

Iалаьмате доккхий а бехктокхаме а декхараш да халкъа боахами культуреи дегIадоаладеча а наха коммунистически хьехам луча а даькъе радиои телевиденеи болхлошта хьалхашка латтараш. 9-гIа пятилетка кхоачашъеча лоархIам боллаш дола толамаш даьхад Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша. Алхха цхьан промышленноста болхлоша планал совгIа арахийцай 61 миллион сома маьхка продукци. Иштта толамаш даьхад боахама кхыча доакъошка, культуре, просвещене. Ала мегаргда, цу толамех дакъа кепайоазони, радиои, телевиденеи болхлой доал аьнна.

Республикански радио, Грознерча телестуде журналисташа болх бу болхлойи юрташкарчеи корреспонденташца, берригача штате боацача автораша айхха бувзам а болаш. Алхха 1975 шера радиокомитета тайп-тайпарча редакцешка денад 15200 письмо. Уж да 1974 шера даьхкарел 2000 дукхагIа. 1976 шера хьалхарча квартале Грознерча телевизионни студе денад 5000 письмо. БIарча 1973 шера даьхкараш миссел да уж.

КПСС XXV-ча съезда болх чаккхбаьнначул тIехьагIа радиовещанеи телевиденеи комитето дIайихьар болхлойи юрташкарчеи корреспондентий республикански совещани. Кепа а теха дIаяхьийтай царна лаьрхIа йола памятка.

Вай мехка а паччахьалкхенна а лоархIаме ха эттача хана мах баь варгвоаца гIулакх ду радиои телевиденеи. Соахкара шу белгала денадар советски халкъа а дерригача дунеи гIарча прогрессивни адамашта а. Из дар советски халкъои цун тIемацарча низашеи Сийлахь - йоккха котало яьккха, немецки фашизм эшаяь 30 шу дизар дездаь шу. «Цхьаккха а вицвеннавац, цхьаккха а дицденнадац» «Турпалаш цIаккха а лац», «Даьхеи кхайкам хьаллаьца», «Интернационализми советски патриотизми яха дешаш шоайла къовстаде йиш йолаш дац», «Вай мехкахой эскаре гIулакх деш ба» яха а иштта кхыйола а передачаш хетаьяр цу хана советски наьха турпалча гIулакхашта, къонахчала, майрала.

КIезига моттиг дIалоацаш хиннаяц радиои телевиденеи передачашта юкъе къахьегама саг, цун сийле ювцаш йола материалаш. «Пятилетка: тIехьаба шу», «Къахьегамо доаккх сага сий», «Лакха совгIат денвар», «Пятилетка гвардейцаш», «КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъеш», яхача а иштта дукха кхыйолча а передачашка дийцад социалистически яхье къахьегамхоша доаха толамаш, дикагIа йола опыт, иштта белгалдаьхад балхацара кхоачамбоацараш а уж дIададахара де дезараш а.

КIезига терко яьац радиои телевиденеи журналисташа КПСС Нохч - ГIалгIай обкома Х-гIчеи XIII-гIчеи пленумий решенеш кхоачашъяра а. Къаьстта оттаьча планегIа леладу республике бахача наха интернациональни атеистически кхетам балара гIулакх. Интернационализмаиен хьалкъашта юкъерча доттагIалаи хетаяь яр укх тайпара передачаш: «Интернациональни доттагIлеи клуб», «Интернационализм — вай вахара закон», «Барт тайпача дезала юкъе», «ДоттагIлеи мотт, вежарлеи мотт», иштта кхыяраш. Цу тайпарча передачашка доашхаш дийцад къамашта юкъера гIулакхаш а бувзамаш а тIехь-тIехьагIа тоалуш, шерлуш, кIоарглуш дегIадоагIаш хиларах.

«Атеист» яхача журнала юкъе а, хIаьта иштта кхыча къамаьлашта юкъе а белгалдаьхад дынца дувзаденна дола зуламе гIулакхаш, царна духьала лоаттабе безача къовсамах. Цу хьакъехьа къамаьлаш деш микрофона хьалхашка хиннаб партийни, советски кулгалдеш бола болхлой, Iилмахой.

Керттера моттиг дIалоацаш хиннай радиои телевиденеи программашта юкъе КПСС XXV-ча съездага кийчо ярах а, съезда материалех йола а передачаш. Цу передачашца дийцар съезда сийна лаьцача социалистически яхьах, къахьегама вахте хьалха латтарех, дикагIа болча производственникех. Программа юкъе йоагIаш йола моттиг дIалаьцар «Социалистически яхьа низ айбе!», «Производства овсарлеи балха дикали», «Съездагара съездага», «Яхьа дневник», «Съезда дола къахьегама рапорташ», «Гергача истола тIа» яхача а иштта кхыйолча а передачаша. Цу передачашка дакъалоацаш хилар КПСС райкомий хьалхара секретараш, райисполкомий председателаш, боахама кулгалхой, хьалха латта производственникаш, специалисташ. Боахам дегIабоалабара тIадерзадаь дуккха а боккха лоархIам бола дешаш увттадир цу передачашка.

КПСС XXV-ча съезда сийна хетаьча Къилбаседа - Кавказа радиофестивала юкъе дакъа лаьцар Нохч - ГIалгIай радио журналисташа а. «Нохч -ГIалгIайчен радио Ди» яха программаш чакхъяьлар Дагестана, Къилбаседа - ХIирий, Черсий - Балкхарой радиошка гIолла. ХIаьта цу республикай «Радиоденош» вай республике а чакхдаьлар.

Къаьстта моттиг дIалоац радио а телевидене а программашта юкъе КПСС XXV-ча съезда материалашта пропаганда яра дешаша. Массайолча редакцеша оттаяьча планех беш ба из болх.

КПСС XXV съездо оттадаь сийлахь - доккхий декхараш кхоачашдара ирача партийни дешаца къахьегамхой оарцагIбахар Нохч-ГIалгIай радио а телевидене а журналисташа шоай керттера а сийлахь а декхар лерхI.

Хь. ГАЛАЕВ,
Нохч - ГIалгIай радио керттера редактор.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

*Радио Ди оттадаьд 1945 шера, радио хьая» 50 шу дизар белгал доаккхаш СССР Халкъий Комиссарий Совето баьча соцамагIа, хIаьта цу хана деиз 7 мае дездеш а да из. 1896 шера цу дийнахьа дунен тIа эггара хьалха радио передача яьй А. С. Попова.

* ХIанз ерригача радиовещани еча станцей мощносташка диллача, передачай дукхалеи шо - шоай меттала уж еш долча къамий дукхалеи диллача Советски Союзо дерригача дунеи тIа хьалхара моттиг дIалоац. Советски радиопередачаш дIакхоач хIанз ерригача континенташка, дунеи массе мийнге. Вай мехка 235 городе болх беш я цIена передачаш еш йола ультракоротковолнови радиосистема.

* 280 гаргга йоккхеи 1000 совгIа зIамагIа ярехи телевизионни станцеш я Советски Союзе болх беш. Наха карагIдьнна Iалаьмата доккха хIама да геггара лоаццача хана хьй а яь «Орбита» яха система болх бе йолаялийтар. «Молния - 1», «Молния - 2» яхача Лаьттан искусственни спутникий новкъосталца цо торо хилийтай Гаьнарча Къилбаседа, Дальни Востока, Средни Азе дуккхача районашка баха нах московски телевизионни передачашка хьежийталга вIаштIехьдаккха.

* Укх шера болх бе йолайолийтаргьа йоккхий телевизионни станцеш итт совгIа йолча нах бахача моттигашка. Уж хьалъеш латт Поволжье дена шийлача Арктике, Тихий океана йистошка кхаччалца. ДIахо вIашагIйоллаш латт мехка бувзама Едини автоматически система, дукхагIа хургьа фототелеграфаца московски газеташта кепаетташ йола городаш а.

* 110 миллион совгIа радиоприемники радиотрансляционни точкаш я СССР бахача нахага.

* Кердача пятилеткагIа дIахо дегIайоалае лерхI телевидени радиовещании, шерагIа юкъе йоалае лерхI бос бола телевидени стереофонически радиовещании. Теле - радиопередача тешшаме а цIена а хьалувцара зона шеръе а телевизионни программаш тоае а лерхI.

* ИттлагIча пятилетке болх бе йолалургьа стационарни орбита тIарча спутника тIера хIамаш хьахьоккхаш йола космически система. 10 миллион квадратни километр площадь йолча, Обаи Ленай юкъе юллача территорена гIулакх деш хургьа из.

* Дунеи халкъашта юкъе телевизионни программа дIа-юха телара пайда эцаш я Таллин — Хельсинки — Стокгольм, Брест — Варшава — Берлин, Львов — Прага — Будапешт, Кишинев — Бухарест — София яха линеши Улан-Баторера, Гаванера, Прагера, Варшавера «Интерспутник» яха космически бувзама система лаьттара станцеши.

* Кердача пятилетке 3-зза дукхагIа арахеца лерхI электронни радиопромышленностен товараш, дукхагIа бос болеи кара лелаю телевизораш, лакхарча класса радиоприемникаши радиолаши, видиомагнитофонаш.

* ТIеххьарча иттех шера белгала хувцаеннай телефон. Телефонни бувзам массе моттигашка автоматически ба. ХIанзарча коаксиальни кабело торо хулийт цхьан хана 100 эзар къамаьл дIа - юха дайта. Цахаддаш дегIайоагIаш я телефонни сеть ше а, дукхагIа хул цун абоненташ. Алхха вай мехка хIара шера цхьа миллион совгIа дукхагIа оттаю керда аппараташ.

* Городашкарча телефонни станцей емкость укх шера лакхлургьа 6,7 процент, юрташкарча телефонни станцей яр — 8,3 процент.

* «1976 — 1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттерча лостамаш» тIа белгалдаь да междугородни телефонни каналаш 1,6-зза йIаьхьелга, хIаьта городашкеи юрташкеи 1,4-зза дукхагIа телефонаш оттаелга. Бахача нахага центральни газеташ сихагIа дIакхачийтар духьа 2-зза дукхагIа хилийта лерхI фототелеграфии способагIа газетий оагIонаш хьаэцаш йола пункташ.

* Доккхий хIамаш да радиотехникаи электроникаи карагIдувлараш. Уж йоацаш мегаш дац халкъа боахама цхьаккха дакъа. Радиоэлектронни прибораши устройстваши ца хилча космосе саг воххалургвацар, вычислительни техника дегIайоагIаргьяцар. Электронни автоматашца лелаю станокаш, бIарча автоматически линеш, болат доаладеча пешкара, мехкдаьтта скважинашкара, океанашкара «репортажаш» ю. Электронни контролераша дIаязду бетон мел чIоагIа я, дахчан хIамаш мел екъа тIаьда я. Радиоэлектроника боарам боацаш новкъостал ду медицина, химена, биологена.

ДIАЯХАЧА ЗАМАН ТIЕХЬДИСАЧА ГIУЛАКХАШТА ДУХЬАЛА

КОМИССЕЙ БОЛХ ТОАБАНЗА БАРГБАЦ

Вай республика дуккхача районашка, юрташка дIаяхача заман тIехьдисача зуламерча гIулакхашта духьала къовсам лоаттабара комиссеш вIашагIъехка дукха ха я. Дуккхача моттигашка цу комиссеша беча беркатерча балхах дикка пайда баьннаб. Цхьабакъда дукха я царна юкъе шоай болх тесса лелабу, вIашагIъеллай аларал совгIа кхы хIама ца ду комиссеш а. Цудухьа цу юрташка шоай хьаштдар ду дынах тIехьдиса зуламе гIулакхаш хьаллувцараша. Царех я тха юрт а.

1975 шера февраль бетта тха юрта бахача наьха сход хилар. Цига дийцар дIаяхача заман тIехьадиса зуламе гIулакхаш леладеча нахацара къовсам чIоагIбарах дола дош. 40 саг юкъе а волаш зуламерча гIулакхашта духьала къовсам лоаттабара юрта Совета гIонна йола комисси хержар цу сходе. Цу комиссе балха кулгалдара 5 саг юкъе а волаш президиум а хержар.

Юкхьаьнца дика болх бора комиссе. Цо юхадалийтар мехкарех даьха урдош Янорсанов Махьмадага, Евлоев Османага. Цхьабакъда цул тIехьагIа соцабир комиссе ший болх. Цун бахьан малагIа дар бокъонца ховш дац, из болх царна ца безилга да е озабезамаш бар бахьан долаш за. Моттиг нийслора, комиссе заседане. дувца дош оттадича цун членаш барта ца боагIаш, царех цхьацца бараша шоай гаргарча наьха озабезамаш деш. Комиссе члений барт ца хилар бахьан долаш дуккха дешаш кхоачаш ца деш дисад. ХIанз укх сахьате комиссе цхьаккха тайпа йолх бац, царех цхьабараш шоаш ба зуламе гIулакхаш хьаллувцаш, шоайла пхьенаш доахкаш. Масала, АжиговгIар дов долаш ба КотиевгIарцея ПлиевгIарцеи, хIаьта ОскановгIар ГиреевгIарца, ХамхоевгIар ЯндиевгIарца. Комисси каьхата тIа мара ца хилар факташа хьахьокх.

1976 шера март бетта тха юрта вахаш волча Пугоев Руслана Наьсар - Кертера шийна езаш йола йоI йовлае лаьрхIар. Цхьабакъда цун гаргара нахи йоIий гаргара нахи раьза бацар зоахалола. Из зоахалол хилийтар духьа оарцагIбовлара юрта Совета исполкоме бийхар дIаяхача заман юхедисача зуламерча гIулакхашца къовсам лоаттабара вIашагIъеллача комиссе президиума членаш. Комиссена керте латташ вар Осканов ГIамарзий Або. Цхьабакъда цу хьакъехьа комиссе хIама де тиганзар юрта Совета исполком оарцагIъяллалца. ХIанз из зIамига саги йоIи цхьана бахаш ба. цхьанне а ала хIама доацаш.

Юрта бахача нахаца комиссе бувзам ца лоаттабар, юртхоша из ца лархIар хьахьокх укх масало а. Шийна езаялара Наьсаре яхаш йола Кодзоева Марем йоалайир Ажигов Ахьмада Махьмада. Укх шера бIаьсти кхычахьа балха вахар Махьмад, хIаьта нускал цIагIа дисар. Ажигов Махьмада даь нанас, Хьадиса Санос, даьй раьза боацаш диллад шоай вахар Махьмадеи Маремеи аьнна бахьан а даьккхе, нус цIагIара араяккха план оттаю. Махьмада зIамагIа волча вешийна Мусайна Марема хIамаш ара а яьхе царех цIи тоха аьле хьехар ду даь нанас. Вокхо нус балха йолча хана цо аьннар кхоачашду. Царна лоалах бах комиссе членаш, из ца ховш е бIарга ца гуш хила йиш яц уж. Цхьабакъда из зулам ца дайтара оарц даьккхадац цар. Комиссена юкъе бола нах шоай декхарашца цIенхаштта гIулакх долаш бац. Царех ва А. Г. Осканов. Дукха истий кхийла саг ва из.

ХIара шера гIурба дезду юрта бахача наха. Цунах шоай къаман цIей лоархI дуккхачар. Цудухьа кхыметтел ды ца лелабеча наха а тIехь цу дийнахь жа, доахан доаду. Цхьабакъда юрта интеллигенцеи комиссена юкъерча нахех цхьаккха а хIама даьдац бахача наха юкъе кхетама болх бара, царна цу дына цIей чулоацам ма-барра гучабаккхара. Шиъ юкъера школа я тха юрта, цига болх беш дукха хьехархой ба, цхьабакъда царех цхьабараша нахаца беседаш яц дына цIейхи тIехьдисача зуламерча гIулакхехи лаьца. Бахача наха а дешархошта а хьалхашка къамаьл деш каст-каста бIаргаго йиш я № 2 йолча юкъерча школа директор Хамхоев Исропил, хьехархой Гарданова Малика, юртарча библиотека болхлой Плиева Марем, Муталиев Султан. Цхьабакъда из ала йиш яц хьехархоех Ведзижев Халатах, Евлоева Маремах, юртарча клуба заведующех Осканов Ахьмадах, иштта дуккхача кхыбарех.

Цу дерригне хьахьокх юртарча Совето дIаяхача заман юхедисача зуламерча гIулакхашца къовсам эсала лоаттабелга, цу гIулакха вIашагIтехача цун комиссе цхьаккха хIама ца делга. ДIахо йодача хана из болх тоабе безилга кхетадеш да тхо. Из дIадех иттлагIча пятилеткагIа КПСС XXV съездо хьалхашка оттадаьча декхараша.

В. ЧАПЛЫГИН,
Назрановски района Пхьилекъоингий - Юртарча юртсовета председатель.

Герцена музей

Дукха нах болашц лерагIа езъаьн моттиг хилар апреле, писатель ваьча дийнахьа керда музей хьайллача. Москвера цхьан сатийнача арбатски улица тIарча къаьнарча цIенош. 1843 шерагара 1846 шерага хьаччалца укхаза ваьхаб сийлахь-йоккха эрсий революционер, философ, писатель Александр Иванович Герцен.

Музея залашка хьокха оттаь я писателя вахарцеи творчествацеи юкъаенна йола Iалашьяме дукха экспонаташ. Герцена цун ханнарчарен портреташ, журналаш тIа эггара дьалха кепатеха араяьха произведенеш, цуна кхолламан арашна сочиненеш, «Колокола» экземпляраш, гравюраши картинаш, цхьй хинна хIамаш.

Къастточа стенда тIа ийс а даь тоцехкаш советски хана кепатеха араяьха Герцена книжкаш. СССР-ен доазол дехьарчу 23 халкъа меттала 260-зза совгIа араяьиней цуна произведенеш, ерриге а лахьIалча 15 миллион совгIа экземпляр тираж а йолаш.

Махьера дукхха мемориальни хIамаш, книжкаш, документаш ялийна [illegible] СССР-е [illegible] писателя [illegible] йиний йола Герцен Натало, цун [illegible] мехкарий [illegible]: Францера Леонард [illegible] Швейцарера Герцен [illegible].

Олег ДОБРОВОЛЬСКИЙ,
АПН корреспондент.

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

1974 шера 18 январе арадаьлна СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ ларде а лаьца дуккхача шерашка хьаьнала къахьегарахи къахьегаме карагIдаьлнараш белгалдоахаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегача ветеран» яха медаль лойла:

ЗАВОДСКОЙ РАЙОН

ПРОИЗВОДСТВЕННО-ТОВАРНИ КОНТОРЕ ГIОЛЛА:

Мирошниченко Александра Петровнана — оператора.

Москаленко Георгий Сергеевича — инженера.

Матвейчева Мария Михайловнана — товароведа.

Неутратова Мария Николаевнана — бухгалтера.

Оганесов Камо Аршаковича — карбида дробильщика.

Подколзина Раиса Степановнана — товарни оператора помощника.

Соловьева Мария Ивановнана — товарни оператора.

Слободская Серафима Гавриловнана — пробоотборщицана.

Толстая Любовь Ивановнана — болхлочов.

Филатова Надежда Николаевнана — сливщица-наливщицана.

Цуранов Иван Тарасовича — слесара.

Черепахина Мария Петровнана — болхлочоа.

ГРОЗНЕНСКИ АЦЕТОНОВИ ЗАВОДЕ ГIОЛЛА:

Тищенко Василий Михайловича — ректификаце отделене воккхагIволча мастера.

«ТЕРЕК» ЯХАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ПМДО ГIОЛЛА:

Ашурова Раиса Агеевнана — сушильщицана.

Бондаренко Анна Ивановнана — бухгалтера.

Власенко Оксинья Аврамовнана — болхлочоа.

Вертелес Пелагея Федоровнана — кочегара.

Вульфсон Семен Максимовича — столяра.

Генджиева Наталья Кирилловнана — кочегара.

Дмитрук Степан Ивановича — воккхагIволча инженера - конструктора.

Козырь Михаил Прокофьевича— №1 йолча филиала столяра.

Костин Василий Иосифовича — грузчика.

Манафова Кишифена — землекопа.

Овчинникова Татьяна Николаевнана — болхлочов.

Филатов Василий Павловича — ремонтно - механически участка слесара.

Шишкова Анна Семеновнана — мебельни цеха отделочницана.

Школенок Мария Архиповнана — № 2 йолча филиала экономиста.

Шербакова Евдокия Петровнана — станочницана.

Эльсанукаева Хедина — № 2 йолча филиала упаковщицана.

Яковлев Степан Степановича — мебельни цеха слесара.

«ГРОЗНЕФТЕХИМЗАВОДЫ» ЯХАЧА ОБЪЕДИНЕНЕ ЦЕНТРАЛЬНИ ПРИБОРОРЕМОНТНИ МАСТЕРСКОЙ ГIОЛЛА:

Бронников Василий Ивановича — КИП-ан автоматика средстваштен ремонт яра волча слесара.

Судаков Петр Евгеньевича — КИП-ан автоматика средстваштен ремонт яра волча слесара.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ ГIИШЛОШЪЯРА УПРАВЛЕНЕ ГРОЗНЕНСКИ АЬШКБЕТОННИ КОНСТРУКЦЕЙ ЗАВОДЕ ГIОЛЛА:

Бурунова Екатерина Ивановнана — станочницана.

Бубеев Василий Михайловича — слесара.

Бацаева Банажена — формовщицана.

Бицаев Нажмудин Исаевича —электросварщика.

Голониченко Сергей Гардеевича — формовщика.

Гаврилов Федор Филипповича — кадраш кийчъяра волча инженера.

Гирнина Евдокия Артемовнана — керттерча бухгалтера заместителя.

Гарбузова Любовь Ефимовнана — болхлочов.

Елисов Петр Федоровича — формовщика.

Кириллова Вера Прокофьевнана — формовщицана.

Починалин Борис Ивановича — слесара.

Петров Василий Михайловича — токара.

Лемешко Николай Кондратьевича — «Чечингсельстрой» треста аьшкбетонни конструкцей завода директор хинначов.

Паршина Марфа Устиновнана — формовщицана.

Слепнев Петр Семеновича — формовщика.

Селезнева Дарья Стефановнана — дозировщицана.

Статейкин Петр Ивановича — мастера.

Семенова Мария Петровнана — йоккхагIйолча инженера.

Ткачева Варвара Антоновнана — дозировщицана.

Черничук Афиноген Игнатьевича — газоэлектросварщика.

Чирков Михаил Михайловича — плотника.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ ГIИШЛОШЪЯРА УПРАВЛЕНЕ № 5 ЙОЛЧА ГIИШЛОЙ - МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Баткаева Маржан Алаудиновнана — каменщицана.

Бисирова Тайбата — бетонщицана.

Мажиева Кокина — штукатура.

Мовсаева Любайна — штукатура.

Набокова Евгения Николаевнана — кассир - инкассатор хиннача.

Туршаева Зипайка —бетонщицана.

Эльмурзаев Супьяна —болхлочов.

Асатуров Христофор Карповича — СМУ - 5 начальник хиннача.

Сушков Алексей Никифоровича — мастер хиннача.

Проданец Ананий Андреевича — кадрай отдела воккхагIвола инспектор хиннача.

Орехова Наталья Ивановнана — маляра.

Сотников Тимофей Максимовича — штукатурий бригадира.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ ГIИШЛОШЪЯРА УПРАВЛЕНЕ № 7 ЙОЛЧА ГIИШЛОЙ - МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Вовк Василий Даниловича — слесара монтажника.

Кириченко Иван Федоровича — плотника.

Садчикова Полина Иоповнана — керттерча бухгалтера.

Тарасов Федор Константиновича — плотника.

Терзи Илья Михайловича — изолировщика.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ ГIИШЛОШЪЯРА УПРАВЛЕНЕ № 8 ЙОЛЧА ГIИШЛОЙ - МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Михальцева Мария Сергеевнана — асфальтировщицана.

Половинкова Пелагея Петровнана — болхлочоа.

Полетаев Василий Николаевича — плотника.

Шахмурзаева Айшата —каменщицана.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ ГIИШЛОШЪЯРА УПРАВЛЕНЕ № 9 ЙОЛЧА ГIИШЛОЙ - МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Говоров Михаил Николаевича — отделочника.

Насонова Екатерина Павловнана — бетонщицана.

Пупков Андрей Фадеевича — склада заведующена.

ГРОЗНЕНСКИ ХЛАДОКОМБИНАТЕ ГIОЛЛА:

Пучкова Александра Федоровнана — гардеробщицана.

Певченко Александр Алексеевича — тарни база болхлочоа.

Ермилова Мария Дмитриевнана — лифтера.

Корниенко Мария Николаевнана — морожене фабрика болхлочоа.

Резаева Екатерина Сергеевнана — морожене фабрика болхлочоа.

Рудакова Евдокия Петровнана — № 2 йолча холодильника маркеровщицана.

Свириденко Полина Степановнана — контрольни весовой весовщицана.

ГРОЗНЕНСКИ ГОРПРОМТОРГЕ ГIОЛЛА:

Балазовский Иосиф Марковича — № 40 йолча тика заведующена.

Бойко Марфа Андреевнана — гладильщицана.

Варначева Акулина Архиповнана — болхлочоа.

Зазянц Георгий Леонтьевича — тика заведующена.

Интерзарян Мария Михайловнана —тика заведующена.

Карамянц Артем Семеновича — столяра.

Мкртчан Маруся Маркаровнана — киоска заведующена.

Пашанова Надежда Шауловнана — № 36 йолча тика заведующена.

ГРОЗНЕНСКИ АВТОКОМБИНАТЕ ГIОЛЛА:

Бусловский Николай Кузьмича — шофера.

Виткалов Николай Федоровича — шофера.

Иноземцев Федор Николаевича — шофера.

Мельник Ефим Васильевича — маляра.

Чикунов Михаил Тимофеевича — шофера.

Чичеров Владимир Сергеевича — слесара - моториста.

«ЧЕЧИНГСЕЛЬСТРОЙ» ТРЕСТА АВТОТРАНСПОРТНИ КОНТОРЕ ГIОЛЛА:

Шевчук Георгий Васильевича — техника кхерамзлени кхерам боацаш транспорт леларан волча воккхагIволча инженера.

№ 7 ЙОЛЧА ТРЕСТА ГРОЗНЕНСКИ МУС АВТОБАЗЕ ГIОЛЛА:

Баев Сергей Ивановича — шофера.

Бабаян Арманс Амбарцумовича — шофера.

Блашук Полина Николаевнана — болхлочоа.

Кашемарин Владимир Ивановича — слесара.

Клязмин Алексей Константиновича — аккумуляторщика.

Насмов Алексей Гавриловича — шофера.

Плешков Филипп Яковлевича — трубоукладчика машиниста.

Ситников Александр Ивановича — тракторни колонна начальника.

Солнышкин Николай Петровича — шофера.

Черникова Евгения Карловнана — къахьегамаи алапенеи йолча йоккхагIйолча инженера.

ГРОЗНЕНСКИ ХИМИКО - ТЕХНОЛОГИЧЕСКИ ТЕХНИКУМЕ ГIОЛЛА:

Жаркова Антонина Яковлевнана — преподавателa.

Саркисов Александр Гаригеновича — преподавателa.

Саричев Виктор Николаевича — преподавателa.

Ярошевич Павел Ивановича — преподавателa.

№ 31 ЙОЛЧА ЮКЪЕРЧА ШКОЛЕ ГIОЛЛА:

Фирсова Фаина Романовнана — учебни часта заведующена.

Вершадова Валентина Дмитриевнана— историе преподавателa.

№ 1 ЙОЛЧА ТУБЕРКУЛЕЗА ДУХЬАЛАРЧА ГОРОДСКОЙ ДИСПАНСЕРЕ ГIОЛЛА:

Мишина Нина Ивановнана — участкови лора - фтизиатора.

Симинихина Серафима Ивановнана — лора - фтизиатора.

Брагинец Анастасия Ивановнана — лора - фтизиатора.

Лавренко Филипп Петровича — лора - отоляринголога.

Портнова Мария Никитичнана — санитаркана.

Свинцова Лариса Васильевнана — медицински сестрана.

Красюкова Варвара Михайловнана — медицински сестрана.

Черненко Мария Николаевнана — медицински сестрана.

Юрчагина Евдокия Терентьевнана — медицински сестрана.

Ишханова Александра Никитичнана — санитаркана.

Красникова Анна Ивановнана — санитаркана.

ГОРОДСКОЙ СТОМАТОЛОГИЧЕСКИ ПОЛИКЛИНИКЕ ГIОЛЛА:

Дроздова Клавдия Евдокимовнана — дарба деча отделене медрегистратора.

Кавакиди Валентина Васильевнана — дарба деча отделене цергий лора.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ ГIИШЛОН УПРАВЛЕНЕ ЖИЛИЩНО - КОММУНАЛЬНИ КОНТОРЕ ГIОЛЛА:

Арнаут Ефросинья Юстиновнана — болхлочоа.

Гурьева Татьяна Александровнана — болхлочоа.

Лещенко Нина Ивановнана — штукатура - маляра.

Яковлев Виктор Сергеевича —мастера.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР БЫТОВОЙ ГIУЛАКХ ДАРА МИНИСТЕРСТВА КОГАГIИРСА РЕМОНТ ЯРЕИ ТЕГАРЕИ ГРОЗНЕНСКИ ФАБРИКЕ ГIОЛЛА:

Багаратян Оганес Погосовича — обувщика.

Захаров Ашот Мерзоевича — когагIирс беча обувщика.

Калустян Зараб Минасовича — когагIирса ремонт еча обувщика.

Кузьменко Мария Селиверстовнана — кассира.

Маркарьянц Андрей Георгиевича — когагIирса ремонт еча обувщика.

Московец Федор Петровича — обувщика.

Плошенко Ольга Александровнана — делопроизводителa.

Панайотиди Мельпомена Панайотовнана — когагIирс беча обувщика.

Арутюнов Леон Даниловича — обувщика.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный
21 апрель 1976 ш.

Духхьашха дажкача жерчашта тIехьа планал совгIа Iоахарий хьалкхедар атта декхар дац. Цхьабакъда, халагIа ме хул сийлахь да из. Цу декхарах дика лоархIабу Дагиров Арсанали воккхагIа жа Iу волча бригаде.

Дукха ха я А. Дагирова Шелковской районерча Менжинске цIерагIча колхозе жена болх бу. Массаза а шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдеш хьаьвай цун бригада.

— Укх шера пленагIа духхьашха бажкача хIара 100 жийна тIехьа 95 Iаьхар кхебе безаш да тхо, — йоах воккхагIа волча жа Iуно А. Дагирова. — ХIаьта оаха, парте XXV-гIча съезда решенешта гIулакхана жоп а луш, дош деннад хIара 100 жийна тIехьа 115 Iаьхар кхебе. Ше деннa дош тха бригада коллективо сийленца кхоачашдергхиларах тешаш а ва со.

СУРТА ТIА: (аьттехьара аьрдехьа) Дагиров Арсанали шийн фусамнаьнаца Муслиматаца цхьана шала даьча Iоахарий йоакхо еш ва.

М. ТКАЧЕНКО тексти сурти.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ДАЬГIЕНЕХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА

Дукхача хана денз лоаман даьгIенех пайда эцаш я республика колхозаши совхозаши. Иштта укх тIеххьарча хана хIара шера республика боахамашкара юкъера лаьрхIача 70 — 76 эзар хьайба хул аьхки лоаман даьгIенашка доажадеш, царех 25—27 эзар устагI а болаш.

Уж доажаде шортта моттиг я лоамашка. Иштта 227 эзар гектар дIалоацаш даьгIенаш я. Царех нийсса пайда ийцача дукха дулх тIакхет хьайбашта, хIаьта цунга дIадодар геттара кIезига а хул.

Кастта шоай хьайбаш а ийца лоаман дIаьгIенашка хьалгIоргба республика бежа Iуй а жа Iуй а. Из гIулакх дика вIаштIехьдаьккха чакхдаккхара ма-могга дикагIа кийчо е хьажа беза колхозийи совхозийи кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш.

МалагIа кийчо е еза? Боахамий кулгалхоша кхетаде деза хьайбаш лоамашка хьалдигарах гIулакх чакх ца доалилга. Йоачанах, дийнахьа малхах хьайбаш кIалхардахара кхоалленаш хьалъе, бежа Iушта салаIара лаьрххIа моттигаш вIаштIехьъяха еза лоаман даьгIенашка. Хала хете а белгалдаккха доагIа цхьадолча боахамий кулгалхоша цу деша хIара шера кIезига йоакхо елга. Царех ба Ножай-Юртовски, Шалински, Веденски, Назрановски, Советски районашкарча дукхагIолча боахамий кулгалхой. Цхьаккха хIама даьдац аьнна ала йиш яц. Бежа Iушта лаьрхIа цхьаццa бунгаш, кхоалле я аьнна ала мегаргдолаш лоадамбоаца хIамаш-м яьй цар. Бакъда, йоачан йолча хана цу бунгашчеи кхоалленашта кIалел лачкъа йиш йолаш-м хилац е бежа Iуй а е хьайбаш а, уж сов тишъенна хиларах. Шоай хьайбашца цхьана гуйре тIакхаччалца лоаман даьгIенашка хила безз бежа Iуй а жа Iуй а. Из гIулакх кхета а деш наха культурни а кхыча бесса а салаIара лерттIа хьалаш вIаштIехьдаха деза колхозийн совхозийн кулгалхоша. Кхачан продукташца хиланза баргбоацача гIирсаца Iалашбе беза хьайбаш леладераш. Уж дерригa гIулакхаш бежа Iуй лоамашка хьалбахалехьа де дезаш да.

Хий меладу моттигаш лерттIа вIаштIехьъяьха хилча сихагIа дулх тIакхет хьайбашта. Хьайбаш дажачара — 2—3 километрал, Iаьсий дажачара — 1—1,5 километрал, жа дажачара 2,5—3 километрал гаьнагIа хилийта йиш яц хий меладу моттигаш. Лоамашка керттерча даькъе хьасташкара меладу хьайбашта хий. Цхьатарра дукха хьайбаш тIалаьхкача хьаста чу царна маллала хий ца тоъаш моттиг нийслу. Цудухьа, хьаста чу Iоалуш долча хига хьежжа, аргI-аргIагIа кхувла деза хьайбаш хий меладе.

Кхы де хIама а доацаш логIан хий Iайнача моттигашкара, Iамашкара хьайбашта хий меладе дезаш хул цхьабола бежа Iуй. Из санна гIулакх нийсделча, хий мала даьхка дIохденна хьайбаш хи чу а дувлаш из бIехдергдоацаш, хий Iайнача моттигашта, Iамашта гонахьа гобаьккха карташ е еза. Цу гIулакхо тайп-тайпарча лазарех лорадергда хьайбаш, хIаьта хий а цIена хургда.

Хьайбашта, къаьстта кагийчарна дукхагIа дулх тIакхетийтара уж оттаьча графикага хьежжа шийн ханнахьа хи тIа кхувла деза.

Лоаман даьгIенашкара буц шаьрача моттигашка тIаювлачул гIожагIа я, шийна кIезигагIа тIунал хилар бахьан долаш. Цудухьа цига доажадеча хьайбашта дийнахьа цкъа хий моладарах тоъам хилац. Из кхетаде деза бежа Iуша а, жа Iуша а, зоотехникаша а. Лоамашка дигача хьайбашта дийнахьеи буси кIезигагIа дале, кхозза хий моладе деза.

Альпийски даьгIенашка доажаде дисача хьайбашта шийн ханнахьа ахканара лагераш кийчъяр — толам баккха йиш хулийтача керттерча торонех цаI. Бакъдар аьлча, из гIулакх геттара во вIаштIехьдаьккхад вайцига хIанз. Хила ма-езза йола ахканара лагераш хIанзарчоа цхьанна а боахаме йоацаш санна лархIа мегаргдолаш да.

Юв етта, кхьдола дукха мозий да лоамашка. Дажача хьайбашта, къаьстта делкъийга, чIоагIа го бу цар. ПаргIатта дажа дитац, сатем боабу. Мозий цIозах, бIайхача малхах Iийпе йолча моттигашка мара кIалхара довла йиш хилац хьайбай. ХIаьта лоаман даьгIенашка дукхагIйолча моттигашка Iийне лаха хала хул, гаьнаш кIезига хилар бахьан долаш. Цудухьа делкъийга малхахи мозехи кIалхара даха йиш хилийтара хьайбашта лаьрххIа кхоалленаш хьае еза, царна кIала йоачанах а кIалхардовла йиш йолаш хургда хьайбаш.

Ахканара лагераш, кхоалленаш дика малх кхетача, екъача, лакхача моттигашка е еза, хий дола моттиг 500—800 метр мара кхы гаьнагIа хургйоацаш. Итт - шийтта кагий бежан чулалла йиш хулийтаргйола моттигаш вIаштIехьъяьхача бакъахьа да лагерашка, гобаьккха саьргех йийза карт а еш.

Детташ дола доахан латта моттигаш сиха бIехлу. Уж моттигаш каст-каста хувцаш ца хуле бIеха хургья яьккха шура а.

Бож беттача хана пайда эцаш хиина гIирс болх баьлча дIайхача хица била беза, цул совгIа, мозий тIахувшаргдоацаш цу тIа хи-киси тIатесса а деза.

Шурах даьтта, тIоа, кIолд яьккхачул тIехьагIа дисар, кхыйола отходаш дIакхувсача моттигашка дукха мозий гуллу. Цудухьа уж моттигаш доахан латтачара ма-могга гаьнагIа вIаштIехьъяха еза.

Лакхе дийцача тайпара ди дIохделча мозаша саготдеш, йIайха йолаш лерттIа дажац доахан. Цудухьа цхьаболча бежа Iуша бийсанеи Iуйрийнеи мара доажадац хьайбаш, хIаьта дийнахьа кхоалленашта кIала дIаоттадий доаттаду. Иштта леладеча, доажадеча доахача лу шура 14—16 процент дукхагIа хул, хIаьта къоначa бежанашта дийнахьеи буси тIакхета дулх 800—1000 граммага дIакхоач. Хьайбаш цу тайпара леладелга вIаштIехьдаьккхача бакъахьа да беррига бежа Iуша.

Укх тIеххьарча пхе-ялх шера республика дукхагIолча боахамаша хьайбаш лоамашка машинашца дIа а дут юха цIа а доаладу. Хьайбаш дIа-хьа дугаш йола машинаш лаьрххIа вIаштIехьъяьха хила еза. Машиний кузоваш гобаьккха лахча пIендаш а теха лакхъе еза. Машина тIа хьайбаш хьатIадоахаш лозадергдоацаш лораде деза. Цу гIулакха эшаш дола лаьрххIа лоамеш, тIаьш, кхыйола хIамаш кийчъе еза.

Доккхий а кагий а хьайбаш цхьан машина тIа дIа-юха кхувла мегаргдац. ХIана аьлча доккхийчара е муI Iетта, е кхыча тайпара чов еш лозаде тарлу кагийгIа дараш. 250—300 килограмм дозал дола доахан цхьан машина тIа ялхнел е ворхIнел дукхагIа хилийта йиш яц.

Лоамашка дугача доахана юкъе даима леташ, муIаш етташ дараш а хила тарлу. Уж санна долча бежаний е муIаш хедае еза е Iула юкъера дIадаха деза.

Йоаккха продукци дукхагIа хилийтара лоархIаме да хьайбаш шийн ханнахьа цIендар, ларгар. Из кхета а деш лоамашка дигалехьа доахан дика цIенде деза, хIаьта жа лерга хила деза. Лергача устагIан тIа хьацар кIезигагIа соц, йIайха хилча дегI дукха дIохлац, цунна цхьана организм чIоагIагIа, лазарашта духьала дикагIа духьалъотташ хул. Хьайбаш лоамашка дига кийчдара а уж цига дIадигачул тIехьагIа лазарех лорадара а даькъе доккхий декхараш латт республика ветеринарни службашта, колхозийн совхозийн ветспециалисташта хьалхашка. Республика ветстанцеша, участкаша, пункташа, колхозийн совхозийн ветеринарни специалисташа беррига теркам тIабахийта беза лоамашка дугача дерригача хьайбашта уж лоамашка дига деза ха тIаккхачалехьа е еза привикаш, кхы тайпа обработкаш тIехьа а ца тетташ яь яхара.

ВIалла мегаргдац бруцеллез, туберкулез яхача лазарашта духьала цхьадолчарна прививкаш а яь шоллагIдараштa-м лоамашка ергъяр из, аьнна дита а, хIаьта ужаш а вожаш а цхьана вIашагI а теха лоамашка дига а. ХIана аьлча цига уж дIадигачул тIехьагIа дукхагIдараш йоагIа ветеринарни обработка яьза дус.

Доахан фашкиргаша хьедеча лазарех, хIаьта жа гирзах лорадара лоархIаме да лоамашка дигалехьа «Дук» яхача, ЛСД-2, ВДМ маркех йолча машиний новкъосталца креолинови ваннашка цхьа процент хлорофос а йолаш кийчдаьча хи чу уж дувчадар.

Лакхе дийна гIулакхаш лерттIа кхоачашдой хьайбаш лоаман даьгIенашка, ахканарча лагерашка леладарах дика пайда эца а укх шера тIаийна декхараш толамца кхоачашде а йиш хургья республика хьайбаш леладерий.

Б. ДИКАЕВ,
Нохч-ГIалгIай республика Iилма - тохкама ветеринарни станце воккхагIвола Iилма болхло, ветеринарни Iилмай кандидат.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

БIаьсти юв культураш дIайийна бовла дукха хIама дисадац республика колхозийн совхозийн механизатораштa. КхоалагIа май тIаккхоачаш 178 эзар гектара тIа бIаьсти юв культураш дIайийна баьннаб уж, е укх шера планагIа дIае эзачох 93 процент. Республике массарел хьалха бIаьсти юв культураш дIайийна яьхар Грозненски, Надтеречни, Шелковской районий боахамаша.

ХIанз бIаьсти тIеххьара юв культураш — ялата хьажкIаш, баьцадаараш, дуга дIадувш ба механизатораш.

Шекара свеклаш дIаера план 100,6 процент кхоачашъяьй республике. Из культура дIадийнай 9258 гектара тIа.

Ялата хьажкIаш 31,3 эзар гектара тIа дIайийнай, из культура дIаера укх шерара план 100,2 процент кхоачаш а еш. Уж дIаера декхараш дукха тIеххкхоачашдаьд Грозненски, Малгобекски, Назрановски, Наурски районашкарча боахамаша.

Лакхача темпаьца чакхдоах дуга дIадера балхаш Гудермесски, Шелковской районашка.

Баьцадаараш 11,1 эзар гектара тIа дIадийнад, е планагIа дIаде дезаш хинначох 89 процент. ПланагIа лаьрхIа хинначул дуккха дукхагIа дIадийнад баьцадаараш Гудермесски, Назрановски, Шалински районашкарча колхозашкеи совхозашкеи.

ДикагIа йола опыт юрта гIирсаш хьалдеча

ПАЙДАНЕ ДРЕНАЖНИ СИСТЕМА

Юрташка хьалду гIирсаш тIа-тIа дукхагIа хулаш хиларах хIара шера цу гIулакха юртбоахама лаьттаех тоъал дукха моттигаш дIа ца къестайича ялац. Цхьадолча даькъе из данза далац тоъал дукха «мегаргдоаца» лаьтташ ушалашча е сов тIаьдаьа моттигаша дIалоацаш хиларах. Цига гIирсаш хьалдеш хилча дукха хьовзам хул уж лаьтташ докъадара чакхдоахача балхашка дукха ахча дIаахийтанза ца доалаш хиларах.

Цу хьалашка къаьстта уйла тIаяхийта йоагIаш я ушал тIайоала лаьтташ пластмассови турбаех яьча дIакъайлача дренажа новкъосталца докъадара тоъашагIеи кхометIеи йола способ. Уж турбаш керамическичарел дикагIа я яйгагIа, дIа-юха яхьа аттагIа хиларца, Iочуйоххаш деча дерригача балхашта механизаци е йиш хиларца, хий хьачуозараи дIахецараи дикагIа а мукх ца юаш а хиларца. Цу тайпара дренаж юллача метте экскаваторий балха овсарле 50 процент лаккху вож тайпа дренажаш йохкача хинначул. ГIишлонхой бригадаца цхьаши саг кIезигагIа хул, цIенбаь хIана баккхаш аьнна юкъера боаккх кулг-кара бу болх, цу цхьан ханна балха дикали къахьегама овсарлеи шозза дукхагIа лакхлу. Пластмассови дренаж юллача хана хьовзамаш дац саьнгарашка хий увттар, оагIош чухерцар санна долча хьашт доацача хIамаша.

ЙIаьхха пластмассови турбаши ленташи юкъедоаладар бахьан долаш дикка аттача йоал балхий технологи: турбаш вIашагIа хетта езаш хилац, дренаж кийчъяра деча дерригача балхашта автоматизаци еш нарга дIадодар шозза кIезигдеши йолча прогрессивнегIча, саньгарашка йоацаш дренажаш кийчъяра способага довлара торочаш хьаеллалу.

ЙIаьхеи сатташи йола пластмассови турбаш кхерац меттахьа яларах, цудухьа вокх турбай дренаж санна йоацаш, ушал эггара хьалха йокъае йолаеча ханна Iочуехка мегаргья уж — цучах хIара гектара тIара 200 сом кходу, хIаьта цу тайпара докъадаьча лаьтта цу сахьате хьалде мегаргда гIирсаш.

Керамически дренажаца нийсйича, пластмассови дренажах хула экономически эффективность хIара гектара тIара 5 сомагара 94 сомага кхаччалца я. Иззал долча лаьтта 400 сом хилча, лаьтта кIал гIолла водоканализационни теплогазовни трубопроводаш яхкарга бода мах эзар сома хIана лац аьнна лохлу, хIаьта 4—5-зза вIаштIардаьча цIенои лаьтта кIалхара дакъа хьалдарга бодар — цхьа эзари ах эзари сома. Цул совгIа, наькъаш доххача хана кхы тIа а дренаж яиза яргйоацаш нийслац, гаьнаш дIайогIара аьттув бола хьалаш нийслу, гIирс хьалбеча санитарни хьал тоалу. ЧуIеча моттигана лаьрхIача докъадаьча лаьтта деш долча дерригача гIишлон балхашка дIадодар чуIеча моттига квадратни метрга додачунна нийсдича 5 процентагара 10 процентага кхаччалца лохлу.

ПРОФИЛЬНИ КИЗГА — ИЗ ПАЙДАНА ДА

Аьтки меттел, Iай а городашкеи юрташкахьарча поселкашкеи бахача наьха истола тIа керда баьцадаараш хилийтар — из да юрта боахама болхлошта хьалхашка оттадаьча декхарех цаI. Укхаза къаьстта дакъа кхоачаду теплично - парниковни комбинаташ хьалъярга дIайохийтача капитальни вложенеех нийсеи гIойле йолча тайпарей пайда эцара.

Теплицаш хьалъярей царна эксплуатаци ярей технико-экономически хьокхамаш лакхдара новкъостал деш йолча дуккхача мероприятешта юкъе тIехьарчарех дац керда прогрессивни гIишлой материалаш юкъеккхахьар а. Масала, теплицай оагIош дIакъовлара профильни кизга (хьалхагIа «стеклопрофилит» оалар цунах) юкъедоаладарах йоккха экономически гIойле яргъя: металлически шпросашта маьсаза санна деттача кизгашта меттел профильни кизга увттадича, алхха шпросаш юкъера дIаяхарах хIара квадратни метрцара 1 килограмм металл кходу. Кердача конструкцеца дIакъувларо хIара шера доха кизгаши йIохъярга дIадодари кIезигдара чотах цикка лохбу эксплуатаци яргa бода мах, хIана аьлча коробкаш санна дола кизга оттадар шолха кизга Iоакъеш тохара нийсса да. Белгалдаккханза даргдац, теплицай рамашта деттача 4 миллиметр сомача кизга Iоакъош чIоагIа маьхала материал хилар, хIаьта цу гIулакха бизза кхоачам балла профильни кизга арахеца могаргдолаш я хIайзара мощносташ.

Пайдана хIамаш дукха доахк профильни кизгах: конструкци хиларах тарра цо шийна цхьана чулоац керттерен дIакъовларен функцеш, йIовхал кIезига араахийтарца цхьана тоъал сердал чу а яйт цо, температурашта, тIунала, газ йоаллача фена духьала лоаттаду.

Цу материала доакъош вIашагIа хувттара конструкцеш кийчъяй Гипронисельпром яхача института специалисташа. Иштта кIопилгий хьисапера профильни кизга чIоагIдара шин вариант чакхъяьккхай — кляммерийн понжимной уголокийн новкъосталца: швеллерни профиль йола кизга чIоагIдара хьалхарча шин способана IотIакхийттал хьамча профила новкъосталца чIоагIделга.

КIопилгий хьисаперча кизгаца йIовхал араяргйоацаш дикагIа дIакъовлар а цун йистош каг ца ялийтар а, хIаьта иштта чухьара оагIош бIех ца ялийтари мукх тIа ца йижийтари духьа кIопилга хьисаперча кизга фо чууха моттигаш хьамча чкъор юкъе а увттадеш айххийте дIакъовл.

Профильни кизга а увттадеш Гипронисельпром яхача института опытни боахаме хьалъяьча теплицаша бакъдаьд, теплицаш хьалъеча хана профильни кизга увттаделга гIойленагIа хилар. Теплицашка йовкъаш ехка езача моттигашка из дукхагIа дIаахийтаро новкъостал дергда юрта боахаме капитальни вложенеех гIойле дукхагIа йолаш пайда эцара.

Н. ХМЕЛЬНОЙ.
«Сельское строительство» яхача журнала отдела заведующи.

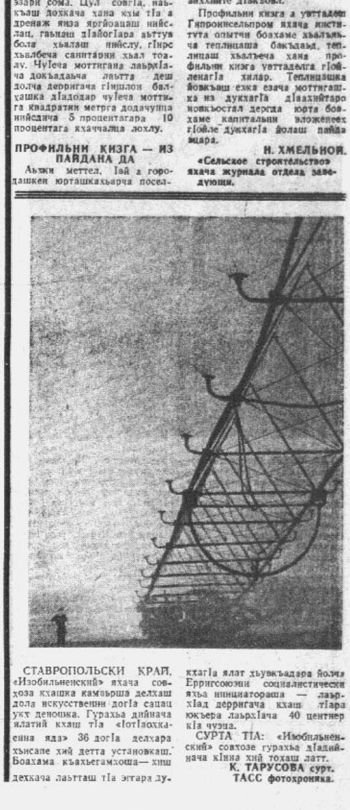

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. «Изобильненский» яхача совхоза кхашка камаьрша делхаш дола искусственни догIа сацац укх деношка. Гурахьа дийнача ялатий кхаш тIа «IотIаоххаенна яда» 36 догIа делхара хьисапе хий детта установкаш. Боахама къахьегамхоша— хиш дехкача лаьтташ тIа эггара дукхагIа ялат дьувкъадора йолча Еррнгсоюзни социалистически яхьа инициатораша — лаьрхIад дерригача кхаш тIара юкъера лаьрхIача 40 центнер кIа чуэца.

СУРТА ТIА: «Изобильненский» совхозе гурахьа дIадийнача кIина хий тохаш латт.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

ГЕРЗАШ ДІАДАХАР: ЦУННА ТІЕХЬАБАРАШИ ДУХЬАЛБАРАШИ

— Шеко йоацаш да, герзий керда системаш ехкарах йола переговораш хьаллоацаш со хилар, — йоах сога Вашингтоне тІема проблемаех долча хоаммий Центра керте латтача, отставкерча контр-адмирала Джин Ларока. Керда, кхы а чІоагІагІа хІалакверговолча герза системаши, белггала аьлча США-ра «Трайдент» яхачун хьисапера хи кІал гІолла лела лодкаш, «В-1» тайпара стратегически бомбардировщикаш, СССР-ера ужжамо йола системаши хьаелга дехка аьнна еннача советски предложенех лаьца къамаьл деш да тхо.

Іалаьмате боккхача лоархІаме я, — йоахар цо дІахо, — КПСС ЦК-ас КПСС XXV съезда яьча Отчетни доклада тІа хьакхайкаяь советски предложени. Цхьа ди дІадодац хІанз «В-1» яха 244 бомбардировщик хьае дагахьа Пентагоно увттача планашта критика еш хьанагІчо яь а цхьанне американски кепайоазон тІа выступленица еш.

Дукха ха йоацаш Вашингтонерча Брукингски. Іилма-тохкама институто кепатеха араяьккхай доклад — «стратегически бомбардировочни авиацена модернизаци яр: сендухьа а мишта а». Доклада тІа хьаьдэ хьакхайкаду, «В-1» яхача бомбардировщикаша мел енна а лоархІаме цхьаккха тІема совле лург ца хилар. ТІема гІулакхе эша тарлуш мел дола хІамаш хІанзза модификаци яь йолча «В-52» яхача хІанзарча бомбардировщикаша кхоачаш а тІеххкоачаш а деш да.

— «В-1», яхачо, — йоах Ларока, — вай тІом бара оцк кхы тоадац. ХІанзара «В-52» яхача бомбардировщика низ кховчаргба ракета кхаьчачул тІехьагІа 12 сахьат даьннача гІолла кхача езача моттиге дІакхача. ХІаьта «В-1» яхар — ракета кхаьчачул тІехьагІа ялх сахьат даьннача гІолла кхоачалургья, вешта аьлча шоззе а, тІема юкъе дакъа лоацараш хІалак хинна баьнначул тІехьагІа.

«Доазув дола» тІемаш оаларашта эшаш хила мег уж бомбардировщикаш? аьле хаттар ду аз контр-адмиралага.

— Тактически гІуллакхашта пайда эца йиш я царех, — йоах Ларока, — цхьабакъда сов я из. Цу тайпара декхар кхоачашдара тоъаргйолаш я «В-52», «Ф-111» яха бомбардировщикаш.

ХІаьта цхьаькха кердача системах — «Трайдент» («Трезубец») яхача хи кІал гІолла лелачох — фу ала мегаргда? Хи кІалгІолла лела цу тайпара хІара лодка — футболах ловза ши майда миссел йІаьха а диаза вІаштІардаь цІенош миссел лакха а сигара. Специалистий дуккхача статьяша хьахьокх, «тІий хьарсамал шерагІа тилла» гІулакх дац, хи кІал гІолла лелача хІанзарча флото «хетар гахьа эшаш мел дараща кховчам беш хилар». Цхьабакъда кхетамеча оазага ладувгІац тІема-промышленни комплексо.

— Хи кІал гІолла лела диъ лодка хьадеи цхьа дакъа — ялх кхы хьаде доладеи ахча кхаьчад конгрессагара хІанзле а тІема-форда низашка — дух тІа воаккх со Ларока, «Трайдент» яха керда система кІезиг-дукха мара толаш яц хІанзарчарел, хІаьта «Трайдента» тІа оттае лерхІаш йола тІех гаьна уха керда ракета хи кІал гІолла лелача хІанзарча лодкаш тІа а оттае йиш йолаш я. ГІулакх миштад аьлча, тІема-форда низашта хетачох, деррига ракетно-ядерни низаш шоай доалахьа хьадала а хІаьта лехкаш йола бомбардировщикаши лаьттац тІара ракеташи сов кхераме хиларах тарра, дІаяха а езв. ХІаьта укх тІеххьарча хана хабараш доладенад итт «Трайдентал» дІахо бахара планий хьакъесхьа. Из доккха гІалат хургдар аьнна хет сона...

Оаха къамаьл ду цхьанна а тайпара оагІоний кхерамзле чІоагІъеш доаца герзаш дІахо Іоадарга, кердача системашка дІаухийтача миллиардий хьакъесхьа, юхасовцанза дарг ца хиларах. «Цу еррига кердача системаша дер герзаш Іоадара цІера тІа даьтта доттар да», — йоах Ларока.

— Дог тайша ва со, — йоах цо дІахо, — шинна оагІоно тІема гІулакхашка дІаухийтар кІезигдичеи керда, кхы а чІоагІагІа хІалаквеш йола герзий системаш хьа ца йичеи США-геи СССР-агеи дукха хІама кховчаргдар. Шин йоккхий халонаш а йолаш долча тха политически вахарал эргаш йолча Советски Союзо леррагІа чакхбоах политически никъ. ХІаьта американски общества геттара лоацача хана моллагІа дош, моллагІа фаьлг шоашккара хьадагалаьца доккха хІама а даь хьаоттабе тарлу. Масала, хІанз «Советски кхерамах» бола фаьлг. Цу тайпара хьакхайкадераш хоржамаща хьалха сихбенна язъеш йола статьяши шоай лаьрхІа цхьа хІама долаш а американо-советски юкъмоттиг дегІаяра бокъонца йола перспективаш хьахьокхаш а яц аьнна хет сона.

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр

ГДР. Росток. Ростокски порта причалашка латтача дуккхача портальни кранашта юкъе шин йоккхалга диллача къаьстта белгала йолаш я цхьа сооружени. Из низ бола установка кемаш тІара рудаи кІори Іобоассабеш я. Цун лакхал 57 метр да.

Кердача агрегато хІара сахьата кемай трюмаш тІара 900 тоннага кхоачаш руда 2.7 километр дІаьхача транспортера лента тІа дІа тІа а дулл, тІаккха машиннаькъа составаш тІа а кхоач из.

Установка оборудовани кийчъяьй чехословацки предприятеша, цунна монтаж яьраш ба ГДР-еи ЧССР-еи специалисташ. Из кемаш Іодоассадеш йола керда агрегат — социалистически интеграце рамкашка шин мехко толаме вІаши цхьана гІулакхаш леладеш хилара дола тешал да. Из болх бе йолаялийтаро хІара шера 12 млн. тонн мухь тІа эцаш йолча токси порте гІолла мухь дІа-юха ахийтара торонаш лакхъергья.

ДукхагІа хургда Чехословакена, кхыча социалистически содружества мехкашта дола транзитни мухьаш.

СУРТА ТІА: кемаш Іодоассадеш йола керда установка хьалъяь йоалаш латт.

АДН — ТАСС сурт.

ВОЛОГДА. Массанахьа къердаш да «Снежинка» яхача вологодски производственни объедимене кхалнаха-говзанчаша хоза сурташ а дехкаш хьаду дега цхаралаш. Ерригсоюзни социалистически яхье доккхий толамаш дахарах объединенена еннай КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК «ИйслагІча пятилетка къахьегама сийле яккхарах» яха Памятни знак.

Шу доладалча денз «Снежинка» болхлоша планал тІех 1500 совгІа тІехдика цхаралий издели хьаяьй, керда 14 сурт карадерзадаьд. ИттлагІча пятилетка тІехдикача категорех 37 тайпа изделеш арахеца лерхІ цар.

СУРТА ТІА: Тамашийна хоза дега сурташ. «Снежинка» болхло Васина Галина цхаралаш хьахьоккхаш я.

О. МЕТЕЛИЦА сурт.
ТАСС фотохроника.

ГЕМОФИЛИЯ ЯХА ЛАЗАР ДАРАШТА ЛАЬРХІА «СКОРИ ПОМОЩЬ»

Ховш ма-дарра, гемофилия — тІехьенгара тІехьенга дувлаш цІий юхакъовлалуш доаца генетически лазар да. Гемофили долаш волча сага цхьа бахьан а чов хилча, цІий ца соцаш дукха ха йоаккх, хІаьта цкъаза цІий кхоачаденна зала а тарлу. Цудухьа чІоагГІа лоархІаме да цу унахошта шин ханнахьа медицински новкъостал дар.

Гемотологеи цІий доахачеи Ленинградски институте гемофилия яхача лазарах цамогаш берашта сихха новкъостал ду къаьстта бригада вІашагІъеллай. Цу городерча моллагІча моттиге дІаеха йиш я из массазарча «скоре» телефонагІа — «03». Бригадаца ва лор-гематологи ши фельдшери. Царга я къаьстта кийчъяь скори помоща автомобиль. Цу тІа я реанимаци яра, цІий тохара, электрокардиографий приборашцентральни пхьаьашкара давлени юсташ йола аппарат. Автомобила чу оттаяьй 20 совгІача тесташка цІий сацара систем телхар хьагучадаккха йиш хулийташ йола йоккха йоаца лаборатори.

Гематологически скори помоще болх беш йола медикий бригада лаьрххІа кийчъю реанимаце, сихача терапе, анестезиологе клиникашка. Унахо госпитале дІачулуш, ма-дарра аьлча, бехктокхаме я из, нагахьа самна сихха хирургически новкъостал эшаш моттиг хуле деррига терапевтически новкъостал кийчдара хьалхара.

Гемофилия яхача лазарах цамогаш барий картотека я институте. Цу тІа да цар адресаши телефонаши. Фу хьал да хьажа аьле юкъ-юкъе царцига ух лораш. Иштта лаьрххІа терапевтически бІарг локаш хилари шин ханнахьа новкъостал дари бахьан долаш йиш хиннай цу группах бола хала унахой 60 процент кІезигагІа госпитале кхахьа безаргбоаца гІулакх де.

Василиса
КУЛИК-РЕМЕЗОВА.
(АПН).

ЛАЬТТАН ЙІОВХАЛ НАЬХА ГІУЛАКХАГА ЛАТТ

Ара Іа дар, хІаьта Казахски ССР Чимкентски областа «Капланбек» яхача совхоза теплицашка кхачаш латташ помидораши нарсаши яр, хоза хьаж йоагІа зизаш дар. Теплицаш йІоахъярга вІалла хайра мах а бодац боахама. ХІаьта из мишта хул дувцаргда вай.

Совхоза кхашта гаьна йоацаш бурув теха яьккхача скважина чура низ бола кІеж гехай хиво. Цун температура Цельсе 50 градусал лакхагІа хилар. ДІайха хий духдувлачара дІайиллар трубопровод. Теплицаши квартираши йІоахъяра тийнна Іац, цунах пайда эц банешка, прачечнешка, кхычахьа.

Лаьттанна кІалхарча дІайхача хих эггара хьалха пайда эца йолаелар баьцадаараш леладу Ленина цІерагІа совхоз. Скважинана лалла массехк пленочни теплица хьалйир цо, цига хьалхеэю нарсаши хьалха кхача кабуци. Тховна кІалхара цу тайпара хаьс-бешамаш я иштта «Келесскийи», «Акдалинскийи» совхозашка а. Къулбехьарча Казахстане укх тІеххьарча хана 40 гаргга геотермальни скважин яьккхай. Нагахьчунгара дІайиккхача цар чура духдувла хий секунде 30 литрга дІакхоач. Хьалъарадоаллача метте хин давлени 25 атмосферага кхоач, хин температура тайп-тайпарча скважинашка бе-бе я — Цельсе 30 градусагара 80 градусага кхоачаш.

Лаьттанна кІалхара хий теплицаши квартираши йІоахъяра тийнна Іац, цунах пайда эц банешка, прачечнешка, кхычахьа.

Цхьайолча скважинашкара хий дарбанна могадаь дар, цудухьа хІанз бальнеологе пайда эц цунах. Цу тайпара цхьа хий духдувлача метте хьаьяй Казахстана къулбехьа эггара йоккхагІйола курорт — Сарыагач, хьалъяьй минеральни хий арахеца завод. Дукхача моттигашка болх беш я хица дарбаш ду моттигаш. Цхьабакъда керттерча даькъе хІаьта а термольни хих пайда эц дарегІа йІовхал духъювлача хьастах санна.

Дукха ха йоацаш Чимкентски областа территоре лаьттанна кІалхарча дІайхача хина тохкам бара балхаш даь яьннай Казахски ССР Іилмай Академе гидрогеологеи гидрофизикаи Институт. Из цу кІал меллад хьожаш къаьстта карт оттадаьд. Доагора эггара перспективнегІеи дарегІеи долча тайпаех цаІ лоаркІ Іилмахоша термальни хий. Цу тІа а, чІоагГІа лоархІаме да цунах пайда эцача хана гонахье бІех ца луш хилар.

ЛаьрхІад, Казахстана алхха йиъ совхоз («Акдалинский», «Арысский», «Капланбек», «Талапты» яхараш) бокъонца геотермальни хица Іалашъергйола гІулакх вІаштІехьдаькхача, условни доагора шера нийс эзар тонн гаргга кхое йиш хургхилар, хІаьта цунах пайда эцарга дІадодар яьш леттадеш йІовхал яхарга додачул диазаа совгІа лохкургда. Специалисташа юххера а соцам баьб, хІанз йолаш йолча скважинашкара доагІача хица 15 совхоз йІоахъе йиш хиларах.

Иштта хаьдда рекомендацеш кийчъяьй казахски Іилмахоша термальни хих комплексно пайда эцара а. ОттаелерхІача схемех цаІ ер я. Скважина чура доаггІаше а чуІа цІеноши производственни помещенеши йІоахъеча сеге хьожаду хий, цига пайда эцуп йІовхала цхьадолча даькъах. Цул тІехьагІа теплицашка дохийт из хьалхагІа дІайийна хІамаш тІаьнна лаьттан тІоа бІоахбара, хІаьта дІахо теплицай тховнаш дІоахдара. Шин еррига йІовхал хьаенна даьнна хий Іоаде Іамаш чу ухийт, хІаьта цар чура, эшарга хьежжа, кхаша дехка дІахьожалу. Цу тайпара метод юкъеяккха йолае лерхІ укх иттлагІча пятилетке.

Николай МАСЛОВ,
АПН корреспондент.
Алма-Ата.

Ганзий лоам

КАДЖАРАН (Армянски ССР) яхача города гаьна доацаш молибдени цІастеи доах. Геологашта иштта корадаьд укхазара титан а ванадий а уьш дола аьшка руда, доппуви дотуви, теллур, селен, бокситаш, наггахьа мара ца нийслу рений... Халкъо цхьа бахьан доацаш аьннадац цу моттигах Гандзасар, вешта аьлча ганзий лоам. Цхьабакъда Гензасара эггара маьхера ганз — молибден. Гуччахьарча способаца доах из. Цо йиш хулийт моттигаш хьаеллача хана балха овсарле лакха йолча оборудованех пайда эца. ИйслагІча пятилетка шерашка 22 процент лакхъеннай къахьегама овсарле Каджарански цІаста-молибденовски комбинате.

Бедал цига Іалаьмате дукха йоалле а, чІоагГІа хьурмат деш пайда эц моттигах. Пайда эц къеча рудаех а. Концентратех металлаш хьакъоастадара боарам тІа-тІа дукхагІа лакхлу. Масала, 1970 шера концентратех хьакъоастадора 48,9 процент молибдени 15 процент цІастеи, хІаьта хІанз — 50,22 процент молибдени 16,8 процент цІастеи. Из вІаштІехьдаьннад хІанзарча Іилмана карагІдаьннараш, толашагІа йола техникеи технологии производствана юкъедаьхар, къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхар бахьан долаш.

ХІанз руда хьаувзача дуккхача машинех пайда эц. Гаьна яц йоккха, дукха мах болаш йола автопарк лелаянза ца ялга дІадаргдола ха. Гуччахьарча карьере хьеш я порода дІакхухьийтаргдолаш йола магистральни конвейер. ХьалхагІе а даьча лоархІамегІа, цун экономически эффективность ах миллион сом гаргга хургья.

Константин АКОПЯН,
АПН корреспондент.

ЖУРНАЛИСТИЙ ПРЕМЕЙ ЛАУРЕАТАШ

Нохч-ГІалгІай АССР журналистий Союза правлене бюрос ДОСААФ областной комитетаца цхьана «Пятилетка чакхйовлача шерара хьинаре къахьегам», «Цхьаккха а вицлугвац, цхьаккха а дицлургдац» яхача темаех дІакхайкаяь хиннача конкурса итогаш яьй. Журналистий Союза премеш хьожаьяй: «Къонахчал» яха газета оагІув кийчъеллга дика вІаштІехьдаьккхача «Грозненский рабочий» яхача газета воккхагІволча корреспондента Л. ЛАЗЕБНЕНА, «Депутат — халкъа гІулакхдер» яха очерк язъьяча республикански радио воккхагІволча редактора М.-С. ПЛИЕВНА, «Отметины» яха корреспонденци язъьяча «Комсомольское племя» яхача газета штате йоацача корреспондента А. МАЦИЕВАЙНА, «Пахари» яха коммунистех дола дувцар яздаьча «Грозненский рабочий» яхача газета собкора С.-А. ЛОРСАНУКАЕВНА. «Г. Сайдулхаджиева тІемен къахьегамен сийле» яха очерк язъьяча «Красное знамя» яхача гудермесски районни газета редактора заместителя Н. АСТАХОВНА.

ХЬОКХАМЕ ШКОЛА

Дукха ха йоацаш Сунженски района Карабулакерча № 1 йолча юкъерча школе хилар района школай директорий семинар. Из яьр цу школа педагогически коллективо беча балха зем баккхара, цун опыт йовзара, хІаьта иштта школашка берашта дешар хьехара, коммунистически кхетам балара болх тоабара. Шин бахьан дар из семинар цу школе яр а.

Йовзийтаргья вай из школа. 14 шу да из хьахинна. Цкъара Іохайша берашта деша 520 моттиг йолча, лаьрххІа школана яьча здане чу улл из. Цун хІанз 30 класс я, 960 бер да цу чу дешаш, 50 педагог ва хьехаш. Цун директор ва РСФСР заслуженни хьехархо М. С. Фролов.

Цу ерригача хана цІаккха а капитальни ремонт яьяц цу школана. Из да шоай школага а цун боахамга а хьехархойи дешархойи дика хьожаш, дас санна доал деш хилар. Цига массаза а цІена, порядок, дисциплина я.

Школе дІачувоаллаше а хьа дог раьза хургдола суфт отт хьалханна. Вестибюле хоза кийчъяьй физически кхетам балара уголок. Спорте толамаш дахарах енна кубкаш латт тархеш тІа. Уж еннай районе меттел, республике а спорта яхьашка котбувларах. Масала, школа футболисташ (цар тренер ва физически кхетам лу хьехархо Р. Ш. Бердзенашвили) Сунженски района а Нохч-ГІалгІайчен а кхоаза чемпионаш ба, Россе Къулбехьен шозза призераш а ба.

Школа шаккхе а этаж дика кийчъяь я пионерашца бе безача балха, дешар Іомадара, профессиональни ориентаци ялара, физически кхетам балара хьакъехьа а кхычарна а.

Школа дукхагІа ме йовз дукхагІа безам тІабода цунна. Массехх шу да цо кабинетни системагІа болх бу. Еррига а 13 кабинет я цига. Оборудованехи дешара-гойтара пособехи эггара дикагІа пайда эца йиш хургйолча тайпара кийчъяьй уж. Масала, математика кабинете да вІашка дехка ши доска, цаІ магнитни а долаш. Цига я шкафаш, тайп-тайпара таблицаш, пособеш, кхыйола материалаш. Массе кабинете а санна, цу кабинете а я кодоскоп.

Цу школера биологаш преподавателаш Любовь Никифоровна Коршаковаи Зинаида Григорьевна Разумоваи гІерт берашта вахаре дикадар-хозадар Іомаде, Іалам довзийта, дезадалийта. Цар кабинет школе эггара дикагІа а хозагІа а я. Дукха зизаш, тайп-тайпара стендаш, схемаш я цига. Цу чу я киноаппарат, телевизор, 1800 сом мах бола тайп-тайпара пособеш я лабораторе.

Семинаре хиннарашта эггара дукхагІа езаелар физика кабинет. Корашкара штораш, экран хьеллаш а дІакъовлаш а йола, киноаппарат йолайолийташи соцаеши йола пульт я цу чу. Из хьаяьй физика хьехача А. Л. Ивановеи Г. П. Храмовеи, физика кружока членаш болча дешархоша новкъостал а деш. Иштта дика тоаяьй кхыйола кабинеташ а.

Берашта дешара школа иштта дика кийчъеча доккха новкъостал ду «Сунжанефть» НГДУ (начальник Д. Г. Коржиков).

Хьехархойи лаборанташи маьхах шоаш эцача пособеех кхоачамбаь Іац, дешархоша новкъостал а деш цар шоаш хьаю кхы тІа эша хІамаш. Масала, школерча пхе эпидиаскопах, кхоъ цар шоаш вІашагІъелла я. Иштта я телевизораш а.

Цу тайпара кийчъяь я школа материальни база.

ХІаьта мишта болх бу педагогически коллективо? Барттайна, опыт вІаши йовзийташ я из. Из кхотаяра къаьстта теркам тІабохийт директора Михаил Савельевич Фролова. Из йоккха опыт йола педагог ва. Сийлахь-боккха Даймехка тІом хилалехьа волавеннав из берашта дешар хьеха. ТІем тІа хиннав, майра латарах Шеча Седкъа ордени дуккха медалаши еннай цунна. Цигара цІавеча юха а школе хьеха вахав, районо инспектор, районо заведующи волаш болх баьб. Из школа хьа ма-йинге а, цига директоралла вахав. Цу хана денз из болх беш хьа а воагІа. Бераш дезаш, царна дешар хьеха а кхетам бала а ловш саг ше хиларах тарра цунна дика бовз школа болх, из дика вІаштІехьбаккха а хов.

ХІаьта иштта болх бара дукха хІама ховш а довзаш а хила веза. Из шийх доаллаш ва Фролов. Цул совгІа, Михаил Савельевича шин беррига болх бу школа партийнии профсоюзнии организацешца айхха бувзам болаш. Партийни собранешка, производственни совещанешка, педагогически совете дувц берашта дешар хьехара, коммунистически кхетам балара балха говзал эггайоккхаш лакхъяраца дувзаденна дешаш.

Хьехархоша хадданза лакхбу шоай идейно-политически сакхетам. «Пролетарски интернационализма бола марксистско-ленински хьехами вай замеи» яхача теоретически семинара занятешка шоаш Іомадер цар дувз дешар хьехареи кхетам балареи дешаша.

Цох доккха беркат доал дешархой идейно-политически тешам хьахилара. ХІаьта цу гІулакха школе пайда эц гуманитарни предметаш хьехача урокаш тІа меттел. Іаламах дола Іилмаш Іомадеча урокаш тІа а. хІаьта иштта школерча классни сахьаташка а.

Берий дуненах, вахарах, Іилмах, адамий обществах бола кхетам лакхбара боккха лоархІам болаш я школера библиотека а (заведующи А. Я. Фролова). Берий сакхетам массе а оагІорахьара лакхбара боккха болх бу цо: кердача тайп-тайпарча темаех долча книжкай выставкаш ю, дешархой книжкаш деша безам тІагІоргболаш беседаш ю. Цудухьа читателаш дукха ба цу библиотека, хІаьта из ше районе дикагІчарех цаІ я.

Школе я цІенхашта болх беш предметни кружокаш. Масала, математика кружокерча дешархоша района олимпиаде хьалхара моттиг яьккхар. Иштта дика я физика, химе, кхыча предметий кружокаш а.

Цу дерригнеша йиш хилийтай берий дешар Іомадара боарам а хІаман хьисап дара сакхетам а лакхбе. Из бахьан долаш укх тІеххьарча шерашка классера класса хьал чу ца воалаш дешархо висавац.

Цу школе хиннача района школай директорий аргІанарча семинаре ше къамаьл деш районо заведующе В. С. Омельчука аьлар, Карабулакерча школана дика хІамаш керагІдаьннад цун хьехархоша шоай болх вахарца айхха бувзаш беш хиларах хьехархоштеи дешархоштеи хьалхашка эггара лоархІаме дола тІехьатетта йиш йоаца декхараш оттаде а уж кхоачашдара нах нийса оарцагІбаха а ховш хиларах. Школе берашта дешар хьехареи кхетам балареи йоккха опыт Іоаяьй. Из кхыча школашка йоаржае йоагІаш а я.

Карабулакерча № 1 йолча школа педагогически коллективо беррига шин болх бу хІанз парте XXV съезда решенешка хьежжа.

Г. СЕРГЕЕВА,
Сунженски районо методически кабинета заведующи.

ЮХЬИГ ВО ЯЦ

Дукха ха яц Болтушевич Анатолий Алексеевич города МагІалбика № 1 йолча фотоателье балха вена.

«Со укхаза балха венача хана дукхагІа эшаш йола оборудовани яцар. Цудухьа цхьадола фотографеш нийрча дувлар хьа, хІаьта шоаш ахча хьа а денна дахийта фотографеш во хилча нах раьза хилацар. ХІанз аз хьатІаенай сай вІаштІехьа мел даьнна оборудовани. Цудухьа хІанз аз доаха фотографеш дуккха дикагІеи хозагІеи да, из иштта долаш нах а раьза ба. Аз сай болх дег тІара безаш, се наха эшилга ховш бу», — йоах къонача фотомастера.

Из цо яххача бесса да а да. Ше балха венав алале, саг шийна раьза хургвоаца белгало ца гойташ, клиенташта ше везаргволаш шин болх дІаболабе вІаштІехьадаьннад цун. Теша дог доагІа тІехь тІайоагІача хана а Анатолий Алексеевича болх иштта дика леларгхиларах.

Я. КАРТОЕВ.
Инаркъерча № 12 йолча школа 10 класса дешархо.

Газета аргІанара номер арайргья 9 мае.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 май.
I - программа

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Іуйранара гимнастика. 9.30 — Бт. Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта 10.15 — Бт. Тхо москвичаш да. 11.30 — Бт. Лирически иллей концерт. Иллеш доах Похоменкос а Закирова а. 14.00 — Йоккхий гІишлошъхьалъечара балха денош. Кинопрограмма. 15.15 — Бт. Шахматни школа. Ловзаболалорий класс. 15.45 — Оаха Іалам лораду. 16.15 — Шолохов. ТІема шерий проза. 17.15 — Бт. Массанена тІехьа цаІ, цхьаннена тІехьа массавар. Ленинградера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бт. Оаха дІа а лоих иллеш а доах. 18.35 — Миллионий ленински университет. ИттлагІча пятилетке социалистически яхь. Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР Іилма академе экономи института директор, экономически Іилмай доктор Капустин. 19.05 — Бт. Шера ба са «Дай мохк» яха концерт. 19.50 — «ТІема йІаьха версташ» яхача телевизионни дукха серийни художественни фильма премьера. 2-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Бт. Театральни вІашагІкхетар. Фадеева цІерах долча литатурий Центральни ЦІагІара передача. 23.00 — Бт. Дзю-до къовсамах йола Европа чемпионат. Киевера передача. Йистеяьлча кердадараш.

II программа

18.00 — «Мурмански оагІорахьа» яха телефильм. 18.30 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.50 — Грозненски вагонни депо слесарий бригадир Пачхоев (нохчий меттала). 19.00 — «Хьехархо» яха документальни фильм. 19.15 — Гудермески дуга леладерий йоакхоаш. 19.45 — ЗІамига бераш, шоана. 19.55 — Советски Эскара бІухошта дола концерт.

7 май
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Іуйранара гимнастика. 9.30 — Бт. Массанена тІехьа — цаІ, цхьаннена тІехьа — массавар. Ленинградера передача. 10.15 — Бт. СССР халкъий иллеши халхараши. 10.45 — «ТІема йІаьха версташ» яха телевизионни дуккхасерийни художественни фильм. 2-гІа сери. 14.10 — Бт. ГІайренаш тІара «Котало» яха документальни фильм. 15.00 — Москва а москвичаш а. 15.30 — Берашта дола фильм. «Дошлой» яха телевизионни художественни фильм 2-гІа сери. 16.45 — Бт. Советски космоведени. Передача дІахьу Советски Союза шозза турпалаша СССР летчикаша космонавташа Филипченкос а Рукавишникова а. 17.15 — КІиран панорама. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бт. Мультфильм. 18.25 — «Котало». Передача дІахьу Советски Союза шозза Турпала, эскаре инарала Батова. 19.10 — РСФСР халкъа артистка Ленински совгІата лауреата Образцовой концерт. 19.55 — «ТІема йІаьха версташ» яхача телевизионни дуккхасерийни художественни фильма премьера 3-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Бт. Кинопанорама. Передача дІахьу кинокритика Капралова. 23.00 — «Дзю-до» къовсамах йола Европа чемпионат. Киевера передача. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Пионераштеи дешархоштеи йола программа (нохчий меттала). 18.30 — КПСС-а XXV-ча съезда соцамаш кхоачашде. Комсаш лелаерий планаш (гІалгІай меттала). 18.50 — ХІара балха денна — дикала белгало Грозненски ремонтно-механически завода коллективе йолча. 19.00 — «Революце радио» яха документальни фильм. 19.30 — Республика кхашка гІолла яь рейд (нохчий меттала). 19.40 — ЗІамига бераш, шоана. 19.50 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 20.10 — Хоамаш, реклама.

8 май
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Тамашийна ябакх» яха тайника фильм-спектакль. 10.00 — Дай-ноаной шоана. 10.30 — Бт. Музеешкеи выставочни залашкеи гІолла. Ерригсоюзни академически выставка. 11.00 — «ТІема йІаьха версташ» яха телевизионни дуккхасерийни художественни фильм (3-гІа сери). 12.05 — «Ровесник» яхача халхарий ансамбла концерт. 12.35 — Бт. УнахцІено. 13.05 — Бт. Советски иллей концерт. 13.25 — Бт. «ДоттагІал» яха телевизионни журнал. Передача дІахьу политически обозревателя Каверзнева. 14.00 — Бт. Хоккеях йола СССР-а кубок ЦСКА спорта Дворецера трансляци. 16.15 — Бт. Мультфильмай программа. 17.05 — Бт. Сай Лаьтта Вселенни. 17.35 — Бт. РСФСР заслуженни артистка Русланова дІаоала эрсий иллеш. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бт. БІаргагушдар — теша хаададар. 19.15 — Бт Саратовски областа города Балаково къахьегамхошца вІашагІкхетар. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Бт Советски Эскара иллейи халхарийи Александрова цІерагІча шозза Краснознаменни ансамбла концерт. Художественни руководитель ва Социалистически Къахьегама Турпал СССР халкъа артист инарал-майор Александров. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.05 — «Пятилетка керттера домна» яха телефильм. 17.30 — «Патриот» яха телеальманах. 17-гІа выпуск. 18.00 — Дега дагадоагІар (нохчий меттала). 18.30 — Документальни фильм. 18.40 — «Коталой денга» капитан Дотмурзиев. Телехьажархой заявкаех юхакердадоакх (гІалгІай меттала). 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Сийлахь-Боккха Дай-мехка тІема доакъашхой, шоана дола концерт. 19.55 — «Деррига а Коталонна» яха телефильм.

РАДИО

6 май

6.30 — «Юртара вахар». Жа Іуй бригада, Шелковской совхозера передача (гІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Халхара ашараш (гІалгІай меттала). 8.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал. 9.15 — «Интернациональни коллектива юкъе» яха Сагова беседа (эрсий меттала). 9.30 — «Юртара коммунистий йоакхоаш (нохчий меттала). 9.45 — Яхьо бу пайда. Терек яхача фирмера передача (гІалгІай меттала). 16.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала). 16.15 — Ашараш (эрсий меттала). 16.30 — Вай доалахой болча. «ДоттагІал къахьегамца чІоагІлу» яха Осмиева корреспонденци (гІалгІай меттала). 16.45 — «Партийни съезда соцамаш» яха беседа (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

7 май.

6.30 — «Юртара Іуйре». Фронтовикаш къахьегама вахте (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Концерт. 8.25 — Дай мехках дола иллеш (нохчий меттала). 8.50 — Іилмай-технически информацеш — 76. Пятилетка вахте новатораш. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьттачекхдоаккхача завода балха опытацара (эрсий меттала). 9.15 — ХІара балха денна — дикалла белгало. Грозненски баракъаш тегача производственни объединенера передача (нохчий меттала). 9.30 — «СалоІа минуташ» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 9.50 — Лирически ашараш (нохчий меттала). 16.00 — Радио — ленински йоакхо. Беседа (эрсий меттала). 16.15 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.35 — Халкъа ашараш (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

8 май

6.30 — «Юртара вахар». Овощевод яхача совхозера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — «Республикански газетий обзор. 7.25 — Концерт. 8.25 — «Къонах» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.30 — «Тха городера зІамига саг» яха радиокомпозици (эрсий меттала). 15.00 — Вай мехка халкъий ашараш (эрсий меттала). 15.40 — «Коталон салют» яха радиокомпозици (гІалгІай меттала). 16.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Иллеца доттагІал дарашта дола концерт (гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гІолла 17—22, Грозне 19—21 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу. Кховна хувцалуш морхаш а йолаш, наг-нагахьа лаьгІо догІа а делхаш, ди а къувкъаш, бе-беча оагІорахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанна 5—10, дийнахьа 14—19 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный. Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92, Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 3297.